

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ไขปัญหาการดำเนินงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

1. งานวิชาการ

1.1 แนวคิดงานวิชาการ

1.2 ความหมายงานวิชาการ

1.3 ความสำคัญงานวิชาการ

1.4 ขอบข่ายงานวิชาการ

2. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

2.1 ความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์

2.2 แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์

2.3 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560)

3. บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

3.1 การดำเนินงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

3.2 งานส่งเสริมความประพฤตินักเรียน นักศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยในประเทศ

4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. งานวิชาการ

1.1 แนวคิดงานวิชาการ

งานวิชาการเป็นงานหลัก หรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มุ่งให้

กระจายอำนาจในการบริหารจัดการให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผล ประเมินผล รวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพ ดังมาตราต่อไปนี้ (รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2555, หน้า 28)

มาตรา 24 จัดกระบวนการเรียนรู้

มาตรา 25 รัฐต้องเสริมการดำเนินงาน และการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ

มาตรา 26 จัดประเมินนักเรียน

มาตรา 27 จัดทำสาระหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแกนกลางในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว

มาตรา 30 พัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียน

มาตรา 48 จัดให้มีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน

มาตรา 66 พัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของนักเรียน

1.2 ความหมายงานวิชาการ

จากการศึกษาดำรง และเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่า มีผู้นิยามความหมายเกี่ยวกับการดำเนินงานวิชาการไว้ดังนี้

สันติ บุญภิรมย์ (2552, หน้า 22) กล่าวว่า งานวิชาการ หมายถึง การบริหารจัดการกิจกรรมทุกชนิดทุกประเภทที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน และการบริหารสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ดำเนินไปได้อย่างราบรื่น การบริหารจึงเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้งานวิชาการเกิดพลวัต และส่งผลต่อประสิทธิภาพประสิทธิผล และคุณภาพของการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553, หน้า 2) กล่าวว่า งานวิชาการ หมายถึง การบริหารสถานศึกษา โดยมีการจัดกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุดกับนักเรียน

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2555, หน้า 30) กล่าวว่า งานวิชาการ เป็นกระบวนการ หรือกิจกรรม การดำเนินงานทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอน ตลอดจนการประเมินผลให้ดีขึ้น เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับนักเรียน

ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ (2556, หน้า 35) กล่าวว่า งานวิชาการ หมายถึง กิจกรรมที่จัดขึ้นทั้ง ภายในและภายนอกห้องเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้ ได้ฝึกปฏิบัติ ได้รับประสบการณ์ และพัฒนาตนเองให้เกิดประโยชน์ มีประสิทธิภาพสูงสุดแก่นักเรียน มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตาม จุดมุ่งหมายของหลักสูตร งานวิชาการจึงเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษาที่ผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์มาบริหารงานวิชาการ เพื่อจัดกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา โดยเฉพาะเกี่ยวกับการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษา และเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จ และความสามารถของผู้บริหาร

จรุณี เก้าอี้ (2557, หน้า 4-5) กล่าวว่า งานวิชาการ หมายถึง การบริหารจัดการกิจกรรมทุก ชนิดทุกประเภทที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน และการบริหารสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการ จัดการเรียนการสอนเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่น และมีประสิทธิภาพให้ เกิดประโยชน์สูงสุดกับนักเรียน

จิติมา วรรณศรี (2557, หน้า 3) กล่าวว่า งานวิชาการ หมายถึง การดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง กับการเรียนรู้ และการพัฒนานักเรียน ประกอบด้วยงานต่าง ๆ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การจัด กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดผล และประเมินผล การใช้สื่อ เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ การวิจัยเพื่อ พัฒนาการเรียนรู้ เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา

โรเบิร์ต (Robert) (อ้างถึงในจรุณี เก้าอี้, 2557, หน้า 4) กล่าวว่า งานวิชาการเป็น หน้าที่ที่โรงเรียนต้องรับผิดชอบทางวิชาการ เริ่มตั้งแต่กำหนด ปรัชญา และจุดมุ่งหมายทางการ ศึกษาของโรงเรียน โดยคำนึงถึงบุคคลในอาชีพต่าง ๆ ของชุมชนเป็นพื้นฐานรวมทั้งการประเมิน โปรแกรมจัดการเรียนการสอน ที่จะสร้างให้นักเรียนมีคุณภาพ มีความรู้ มีจริยธรรม และคุณสมบัติ ตามที่ต้องการ เพื่อนำไปใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมต่อไปได้เป็นอย่างดี

1.3 ความสำคัญของงานวิชาการ

อุทัย บุญประเสริฐ (อ้างถึงใน จรุณี เก้าอี้, 2557, หน้า 5) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของ งานวิชาการว่า งานวิชาการเป็นงานหลักที่ใหญ่ที่สุดของระบบ เป็นงานที่เป็นหัวใจของสถานศึกษา และมีหลักสูตรซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของงานวิชาการ ที่จะตอบสนอง และสนับสนุนงาน วิชาการให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ

ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ (2556, หน้า 36) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของงานวิชาการถือเป็นงาน หลักของสถานศึกษาที่บอกถึงมาตรฐาน และคุณภาพการศึกษา เป็นเครื่องบ่งชี้ความเจริญก้าวหน้า

ของสถานศึกษา ซึ่งบอกถึงประสิทธิภาพการจัดการศึกษาแก่นักเรียนทั้งเชิงคุณภาพ และปริมาณทั้ง เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรทุกระดับในสถานศึกษาโดยตรง

จรูณี เก้าเอียน (2557, หน้า 6) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของงานวิชาการว่าเป็นภารกิจหลัก ของผู้บริหารสถานศึกษา มาตรฐานคุณภาพการศึกษาจะปรากฏเด่นชัด หากผู้บริหารสามารถบริหาร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงถือได้ว่าการดำเนินงานวิชาการเป็นหัวใจ เป็นส่วนสำคัญที่สุดใน สถานศึกษา ผู้บริหารต้องใส่ใจ และตระหนักในภารกิจ รู้จักปรับปรุงตนเอง รู้ และเข้าใจงาน วิชาการอย่างถ่องแท้ รวมทั้งพัฒนางานวิชาการให้ก้าวหน้า ทันทต่อการจัดการศึกษาในยุคปัจจุบัน นอกจากนี้ยังจะได้รับความไว้วางใจ การยอมรับนับถือจากชุมชน สังคม อันจะนำซึ่งความ ภาคภูมิใจต่อความสำเร็จในที่สุด

จิตติมา วรรณศรี (2557, หน้า 4) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของงานวิชาการว่า การดำเนินงาน วิชาการเป็นงานหลัก และมีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษา ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพ นักเรียน และประสิทธิผลของสถานศึกษา

สมิธ และคณะ (Smith et al.) (อ้างถึงใน ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553, หน้า 1) กล่าวถึง ความสำคัญของงานวิชาการไว้ว่า ผู้บริหารใช้เวลาในการบริหารงาน และให้ความสำคัญ แก่การบริหารงานต่าง ๆ ในสถานศึกษา เรียงตามลำดับ คือ อันดับ 1 การดำเนินงานวิชาการ ร้อยละ 40 อันดับ 2 การบริหารงานบุคคล ร้อยละ 20 และ อันดับ 3 การบริหารกิจการกิจกรรมนักเรียน นักศึกษา ร้อยละ 20

สรุปได้ว่า การดำเนินงานวิชาการเป็นงานหลักของสถานศึกษาที่มีความสำคัญต่อ การพัฒนานักเรียน เป็นตัวกำหนดปริมาณงานสถานศึกษา การจัดสรรทรัพยากรให้แก่โรงเรียน คุณภาพของโรงเรียน และเครื่องมือชี้วัดความสำเร็จ ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะ ผู้นำองค์กร เพื่อให้พัฒนาสถานศึกษาให้สามารถพัฒนาคนอย่างเต็มศักยภาพ

1.4 ขอบข่ายงานวิชาการ

จากการศึกษาดำรง และเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่า มีนักวิชาการ และนักการศึกษาได้ กำหนดขอบข่ายการดำเนินงานวิชาการไว้มากมาย ดังนี้

ขอบข่าย และภารกิจงานวิชาการ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วย รายละเอียด ดังนี้

1. การพัฒนาหรือดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น
2. การวางแผนงานด้านวิชาการ
3. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา
4. การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา

5. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
6. การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน
7. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา
8. การพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้
9. การนิเทศการศึกษา
10. การแนะแนว
11. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพใน และมาตรฐานการศึกษา
12. การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ
13. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา และองค์กรอื่น
14. การส่งเสริม และสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

15. การจัดทำระเบียบ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา
16. การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา
17. การพัฒนา และใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550, หน้า 23 - 33) กล่าวว่า ขอบข่าย และภารกิจการดำเนินงานวิชาการตามหลักเกณฑ์ และวิธีการกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษา มีรายละเอียด ดังนี้

1. การพัฒนา หรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดบทบาท และหน้าที่ของสถานศึกษา ไว้ 5 ประการ
 - 1.1 วิเคราะห์กรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดทำไว้
 - 1.2 วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาเพื่อกำหนดจุดเน้นหรือประเด็นที่สถานศึกษาให้ความสำคัญ
 - 1.3 ศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา และชุมชน เพื่อนำมาเป็นข้อมูลจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
 - 1.4 จัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษาเพื่อนำไปจัดทำรายวิชาพื้นฐาน หรือรายวิชาเพิ่มเติม จัดทำคำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อจัดประสบการณ์ และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้แก่นักเรียน ประเมินผล และปรับปรุง
 - 1.5 ผู้บริหารสถานศึกษาอนุมัติตามเสนอ
2. การวางแผนงานด้านวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดบทบาท และหน้าที่ของสถานศึกษา ไว้ 2 ประการ

2.1 วางแผนงานด้านวิชาการ โดยการรวบรวมข้อมูล และกำกับ ดูแล นิเทศ และติดตามเกี่ยวกับงานวิชาการ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน การประกันคุณภาพภายใน และมาตรฐานการศึกษา การพัฒนา และใช้สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนา และการส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาอนุมัติโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดบทบาท และหน้าที่ของสถานศึกษาไว้ 6 ประการ ดังนี้

3.1 จัดทำแผนการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

3.2 จัดการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกช่วงชั้น ตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้โดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ พัฒนาคุณธรรมนำความรู้ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3.3 ใช้สื่อการเรียนการสอน และแหล่งการเรียนรู้

3.4 จัดกิจกรรมพัฒนาห้องสมุด ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการเรียนรู้

3.5 ส่งเสริมการวิจัย และพัฒนาการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

3.6 ส่งเสริมการพัฒนาความเป็นเลิศของนักเรียน และช่วยเหลือนักเรียนพิการ ด้วยโอกาส และมีความสามารถพิเศษ

4. การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดบทบาท และหน้าที่ของสถานศึกษาไว้ 4 ประการ ดังนี้

4.1 จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเป็นของตนเอง ดังนี้

4.1.1 จัดให้มีการวิจัย และพัฒนาหลักสูตรขึ้นใช้เองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม และเป็นต้นแบบให้กับโรงเรียนอื่น

4.1.2 จัดทำหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้ และคุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

4.1.3 จัดให้มีวิชาต่าง ๆ ครอบคลุมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ

4.1.4 เพิ่มเติมเนื้อหาสาระของรายวิชาให้สูง และลึกซึ่งมากขึ้นสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ ได้แก่ การศึกษาด้านศาสนา ดนตรี นาฏศิลป์ กีฬา อาชีวศึกษา การศึกษาที่ส่งเสริมความเป็นเลิศ ผู้บกพร่อง พิการ และการศึกษาทางเลือก

4.1.5 เพิ่มเติมเนื้อหาสาระของรายวิชาที่สอดคล้องสภาพปัญหา ความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม และโลก

4.2 สถานศึกษาสามารถจัดทำหลักสูตร การจัดกระบวนการเรียนรู้ การสอน และอื่น ๆ ให้เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียนตามกลุ่มเป้าหมายพิเศษ

4.3 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบหลักสูตรสถานศึกษา

4.4 นิเทศ ติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา และรายงานผลให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารับทราบ

5. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดบทบาท และหน้าที่ของสถานศึกษาไว้ 7 ประการ ดังนี้

5.1 จัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของนักเรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

5.2 ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกัน และแก้ไขปัญหา

5.3 จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

5.4 จัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

5.5 ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอน และนักเรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

5.6 จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนานักเรียนตามศักยภาพ

5.7 ศึกษา ค้นคว้า พัฒนารูปแบบหรือการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่ก้าวหน้า เพื่อเป็นผู้นำการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อเป็นต้นแบบให้กับสถานศึกษาอื่น

6. การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดบทบาท และหน้าที่ของสถานศึกษาไว้ 8 ประการ ดังนี้

6.1 กำหนดระเบียบการวัด และประเมินผลของสถานศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษา โดยให้สอดคล้องกับนโยบายระดับประเทศ

6.2 จัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบการวัด และประเมินผลของสถานศึกษา

6.3 วัดผล ประเมินผล เทียบโอนประสบการณ์ ผลการเรียนรู้ และอนุมัติผลการเรียน

6.4 จัดให้มีการประเมินผลการเรียนทุกช่วงชั้น และจัดให้มีการซ่อมเสริมกรณีที่มีนักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน

6.5 จัดให้มีการพัฒนาเครื่องมือในการวัด และประเมินผล

6.6 จัดระบบสารสนเทศด้านการวัดผลประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียนเพื่อใช้ในการอ้างอิง ตรวจสอบ และใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอน

6.7 ผู้บริหารสถานศึกษาอนุมัติผลการประเมินการเรียนด้านต่าง ๆ รายปี หรือรายภาค และตัดสินผลการเรียนการผ่านช่วงชั้น และจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

6.8 การเทียบโอนผลการเรียนเป็นอำนาจของสถานศึกษาที่จะแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ ได้แก่ คณะกรรมการเทียบระดับการศึกษาทั้งในระบบนอกระบบ และตามอัธยาศัย คณะกรรมการเทียบโอนผลการเรียน และเสนอคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และวิชาการพร้อมทั้งให้ผู้บริหารสถานศึกษาอนุมัติการเทียบโอน

7. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดบทบาท และหน้าที่ของสถานศึกษาไว้ 4 ประการ ดังนี้

7.1 กำหนดนโยบาย และแนวทางการใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการทำงานของนักเรียน ครู และผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษา

7.2 พัฒนาครู และนักเรียนให้มีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นสำคัญในการเรียนรู้ที่ซับซ้อนขึ้นทำให้นักเรียนได้ฝึกการคิด การจัดการ การหาเหตุผลในการตอบปัญหา การผสมผสานความรู้ แบบสหวิทยาการ และการเรียนรู้ในปัญหาที่ตนสนใจ

7.3 พัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการวิจัย

7.4 รวบรวม และเผยแพร่ผลการวิจัยเพื่อการเรียนรู้ และพัฒนาคุณภาพการศึกษารวมทั้งสนับสนุนให้ครูนำผลการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้อ และพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

8. การพัฒนา และส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดบทบาท และหน้าที่ของสถานศึกษาไว้ 8 ประการ ดังนี้

8.1 จัดให้มีแหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลายทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษาให้พอเพียงเพื่อสนับสนุนการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง กับการจัดกระบวนการเรียนรู้

8.2 จัดระบบแหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน เช่น พัฒนาห้องสมุดให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ จัดให้มีห้องสมุดหมวดวิชา ห้องสมุดเคลื่อนที่ มุมหนังสือในห้องเรียน ห้องพิพิธภัณฑน์ ห้องมัลติมีเดีย ห้องคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต ศูนย์วิชาการ ศูนย์วิทยุบริการ สวนสุขภาพ สวนวรรณคดี และสวนหนังสือ

8.3 จัดระบบข้อมูลแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น ให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนของสถานศึกษาของตนเอง เช่น จัดเส้นทาง/แผนที่ และระบบการเชื่อมโยงเครือข่าย ห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดสถาบันการศึกษา พิพิธภัณฑน์ พิพิธภัณฑน์วิทยาศาสตร์ ภูมิปัญญา ท้องถิ่น ฯลฯ

8.4 ส่งเสริมให้ครู และนักเรียนได้ใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งใน และนอกสถานศึกษา เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และการนิเทศ กำกับติดตาม ประเมิน และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

9. การนิเทศการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดบทบาท และหน้าที่ของสถานศึกษา ไว้ 9 ประการ ดังนี้

9.1 สร้างความตระหนักให้แก่ครู และผู้เกี่ยวข้องให้เข้าใจกระบวนการนิเทศภายในว่าเป็นกระบวนการทำงานร่วมกัน ที่ใช้เหตุผลการนิเทศเป็นการพัฒนาปรับปรุงวิธีการทำงานของแต่ละบุคคลให้มีคุณภาพ การนิเทศเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหาร เพื่อให้ทุกคนเกิดความเชื่อมั่นว่า ได้ปฏิบัติถูกต้อง ก้าวหน้า และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียน และตัวครูเอง

9.2 จัดการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มีคุณภาพทั่วถึง และต่อเนื่องเป็นระบบ และกระบวนการ

9.3 จัดระบบนิเทศภายในสถานศึกษาให้เชื่อมโยงกับระบบนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

10. การแนะนำ กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดบทบาท และหน้าที่ของสถานศึกษา ไว้ 9 ประการ ดังนี้

10.2 กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาที่มีการแนะนำเป็นองค์ประกอบสำคัญ โดยให้ทุกคนในสถานศึกษาตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในกระบวนการแนะนำ และการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

10.2 จัดระบบงาน และโครงสร้างองค์กรแนว และดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาให้ชัดเจน

10.3 สร้างความตระหนักให้ครูทุกคนเห็นคุณค่าของการแนะนำ และดูแลช่วยเหลือนักเรียน

10.4 ส่งเสริม และพัฒนาให้ครูได้รับความรู้เพิ่มเติมในเรื่องจิตวิทยา และการแนะแนว และดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อให้สามารถบูรณาการในการจัดการเรียนรู้ และเชื่อมโยงสู่การดำรงชีวิตประจำวัน

10.5 คัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และบุคลิกภาพที่เหมาะสม ทำหน้าที่ครูแนะแนว ครูที่ปรึกษา ครูประจำชั้น และคณะอนุกรรมการแนะแนว

10.6 ดูแล กำกับ นิเทศ ติดตาม และสนับสนุนการดำเนินงานแนะแนว และดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีระบบ

10.7 ส่งเสริมความร่วมมือ และความเข้าใจอันดี ระหว่างครู ผู้ปกครอง และชุมชน

10.8 ประสานงานด้านการแนะแนว ระหว่างสถานศึกษา องค์กรภาครัฐ และเอกชน บ้าน ศาสนสถาน ชุมชน ในลักษณะเครือข่ายการแนะแนว

10.9 เชื่อมโยงระบบแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

11. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดขอบเขต และหน้าที่ของสถานศึกษาไว้ 7 ประการ ดังนี้

11.1 กำหนดมาตรฐานการศึกษาเพิ่มเติมของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และความต้องการของชุมชน

11.2 จัดระบบบริหาร และสารสนเทศ โดยจัด โครงสร้างการบริหารที่เอื้อต่อการพัฒนางาน และการสร้างระบบประกันคุณภาพภายใน จัดระบบสารสนเทศให้เป็นหมวดหมู่ ข้อมูลมีความสมบูรณ์เรียกใช้ง่าย สะดวก รวดเร็ว ปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

11.3 จัดทำแผน สถานศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษา (แผนกลยุทธ์/แผนยุทธศาสตร์)

11.4 ดำเนินการตามแผนพัฒนาสถานศึกษาในการดำเนิน โครงการ/กิจกรรม สถานศึกษา ต้องสร้างระบบการทำงานที่เข้มแข็ง เน้นการมีส่วนร่วม และวงจรพัฒนาคุณภาพของเดมมิ่ง (Deming cycle)

11.5 ตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษา โดยดำเนินการอย่างจริงจังต่อเนื่อง ด้วยการสนับสนุนให้ครู ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

11.6 ประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ตามมาตรฐานที่กำหนดเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก

11.7 จัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี (SAR) และสรุปรายงานประจำปีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด และเผยแพร่ต่อสาธารณชน

12. การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดบทบาทและหน้าที่ของสถานศึกษาไว้ 4 ประการ ดังนี้

12.1 จัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันอื่น

12.2 ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน

12.3 ส่งเสริมให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญา และวิทยาการต่าง ๆ

12.4 พัฒนาศูนย์ชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างชุมชน

13. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา และองค์กรอื่น กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดบทบาท และหน้าที่ของสถานศึกษาไว้ 4 ประการ ดังนี้

13.1 ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากรภายนอก และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน รวมทั้งสืบสานจารีตประเพณีศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น

13.2 เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐ และเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน และท้องถิ่น

13.3 ให้บริการด้านวิชาการที่สามารถเชื่อมโยงหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับแหล่งวิชาการในท้องถิ่น ๆ

13.4 จัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับศิษย์เก่า การประชุมผู้ปกครองนักเรียน การปฏิบัติงานร่วมกับชุมชน การร่วมกิจกรรมกับสถาบันการศึกษาอื่น เป็นต้น

14. การส่งเสริม และสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดบทบาท และหน้าที่ของสถานศึกษาไว้ 6 ประการ ดังนี้

14.1 ประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจต่อบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

14.2 จัดให้มีการสร้างความรู้ความเข้าใจ การเพิ่มความพร้อมให้กับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบัน ศาสนา และสถานประกอบการ

14.3 ร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ร่วมกัน จัดการศึกษา และใช้ทรัพยากรร่วมกันให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน

14.4 ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน ระหว่างสถานศึกษากับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

14.5 ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบัน ศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันอื่น ได้รับความช่วยเหลือทางด้านวิชาการตามความเหมาะสม และจำเป็น

14.6 ส่งเสริม และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ทั้งด้านคุณภาพ และปริมาณเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ

15. การจัดทำระเบียบ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดบทบาท และหน้าที่ของสถานศึกษาไว้ 5 ประการ ดังนี้

15.1 ศึกษา และวิเคราะห์ระเบียบ และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายรับรู้ และถือปฏิบัติเป็นแนวเดียวกัน

15.2 จัดทำร่างระเบียบ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายรับรู้ และถือปฏิบัติเป็นแนวเดียวกัน

15.3 ตรวจสอบร่างระเบียบ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา และแก้ไขปรับปรุง

15.4 นำระเบียบ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษาไปสู่การปฏิบัติ

15.5 ตรวจสอบ และประเมินผลการใช้ระเบียบ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา และนำไปแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสมต่อไป

16. การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดบทบาท และหน้าที่ของสถานศึกษาไว้ 3 ประการ ดังนี้

16.1 ศึกษา วิเคราะห์ คัดเลือกหนังสือเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อเป็นหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน

16.2 จัดทำหนังสือเรียน หนังสือเสริมประสบการณ์ หนังสืออ่านประกอบ แบบฝึกหัด ใบงาน ใบความรู้เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน

16.3 ตรวจสอบพิจารณาคุณภาพหนังสือเรียน หนังสือเสริมประสบการณ์ หนังสืออ่านประกอบ แบบฝึกหัด ใบงาน ใบความรู้เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน

17. การพัฒนา และใช้สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดบทบาทและหน้าที่ของสถานศึกษาไว้ 5 ประการ ดังนี้

17.1 จัดให้มีการร่วมกันกำหนดนโยบาย วางแผนในเรื่องการจัดการหา และพัฒนาสื่อ การเรียนรู้ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของสถานศึกษา

17.2 พัฒนาคณาจารย์ในสถานศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พร้อมทั้งให้มีการจัดตั้งเครือข่ายทางวิชาการ ชมรมวิชาการ เพื่อเป็นแหล่ง การเรียนรู้ของสถานศึกษา

17.3 พัฒนา และใช้สื่อ และเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยมุ่งเน้นการพัฒนาสื่อ และเทคโนโลยีทางการศึกษา ที่ให้ข้อเท็จจริงเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ เกิดขึ้น โดยเฉพาะหา แหล่งสื่อที่เสริมการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

17.4 พัฒนาห้องสมุดของสถานศึกษาให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา และชุมชน

17.5 นิเทศ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในการจัดหา ผลิต ใช้ และพัฒนาสื่อ และเทคโนโลยีทางการศึกษา

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553, หน้า 3 - 4) กล่าวว่า ขอบข่ายงานวิชาการ ประกอบด้วย งาน 4 ด้าน ดังนี้

1. การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ เป็นดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดแผนปฏิบัติงาน วิชาการ การพัฒนาหลักสูตร การจัดทำปฏิทินการศึกษา จัดทำโครงการสอน และแผนการสอน

2. การจัดดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอนเป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัด ตารางสอน การจัดชั้นเรียน การจัดครูเข้าสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนานักเรียน

3. การจัดบริหารเกี่ยวกับการเรียนการสอนเป็นการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก และ ส่งเสริมการจัดหลักสูตรให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ ได้แก่ การจัดสื่อการเรียนการสอน การจัด

ห้องสมุด แหล่งเรียนรู้เพื่อศึกษาค้นคว้า และการนิเทศการสอนเพื่อช่วยเหลือ แนะนำครูในการปรับปรุงการเรียนการสอน

4. การวัด และประเมินผล เป็นกระบวนการตรวจสอบ และวิเคราะห์ผลการเรียน โดยใช้เครื่องมือ และวิธีการต่าง ๆ ที่เหมาะสม และน่าเชื่อถือ

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2555, หน้า 30) ได้กำหนดขอบข่ายงานวิชาการตามกระบวนการปฏิรูปการเรียนรู้ ครอบคลุมใน 4 ด้าน คือ หลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนการสอน การวัด/ประเมินผล และการรับเข้าศึกษาต่อ รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ (ICT) พบว่า มีการส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานปฏิรูปด้านการเรียนรู้ในแต่ละด้านเป็นอย่างมาก หลากหลายโครงการ เพื่อให้บรรลุตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และแผนการศึกษาชาติ ที่จะกล่าวในบทต่อไป ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
6. การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้
7. การนิเทศการศึกษา
8. การแนะแนวการศึกษา
9. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
10. การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน
11. การประสานความร่วมมือการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา และองค์กรอื่น
12. การส่งเสริม และสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุ องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

สัมมา รัชนิธิ (2556, หน้า 99) ได้กำหนดขอบข่ายงานวิชาการ หมายถึงการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การจัดการหลักสูตร และแผนการเรียนรู้ ประกอบด้วย การวิเคราะห์ และจัดทำหลักสูตร การจัดทำแผนการเรียนรู้ การวางแผนการดำเนินงานวิชาการ
2. การจัดการเรียนการสอนประกอบด้วย การจัดการวางแผนการสอนการกำหนดผู้สอน การดำเนินการสอน การจัดกิจกรรมตามหลักสูตร การจัดกิจกรรมนอกหลักสูตร

3. การจัดสื่อ และวัสดุเพื่อการเรียนการสอน ประกอบด้วย การจัดดำเนินการเกี่ยวกับ วัสดุ อุปกรณ์ สื่อ ห้องสมุด นวัตกรรม ตลอดจนเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน

4. การนิเทศ และการพัฒนาการเรียนการสอน ประกอบด้วย การติดตามการดำเนินการสอน การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน การพัฒนาครู การประชุมทางวิชาการ

5. การวัด และประเมินผลการเรียนการสอนประกอบด้วย การวัด และประเมินผลการเรียน ของนักเรียน การประเมินผลการสอนของครู การประกันคุณภาพภายใน และมาตรฐานการศึกษา

จิตติมา วรรณศรี (2557, หน้า 6) กล่าวว่า ขอบข่ายงานวิชาการประกอบด้วยงานที่สำคัญ 7 ด้าน ดังนี้

1. การวางแผนงานวิชาการ
2. การพัฒนาหลักสูตร
3. การพัฒนาสื่อ และแหล่งเรียนรู้
4. การจัดการเรียนรู้
5. การวัด และประเมินผล
6. การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้
7. การนิเทศภายใน

ชุมศักดิ์ อินทร์รัช (2551, หน้า 9) ได้กำหนดงานหลักที่สำคัญในการบริหารงาน วิชาการออกเป็น 6 งาน ดังนี้

1. งานหลักสูตร และการพัฒนาหลักสูตร
2. งานบริหารหลักสูตร
3. งานสื่อ และนวัตกรรม
4. งานวัด และประเมินผล
5. งานนิเทศภายใน
6. งานส่งเสริมวิชาการ

ปริญชลี สุดตา (2560, หน้า 6) กล่าวว่า แนวทางการดำเนินงานตามขอบข่ายงานวิชาการ ประกอบด้วย 6 ภาระงาน คือ

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. ด้านการวัดผลประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน
4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา
5. ด้านการนิเทศการศึกษา

6. ด้านการพัฒนา และใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา

ภารดี อนันต์นำวี (2553, หน้า 281) ได้กล่าวว่า ขอบข่าย/ภารกิจงานวิชาการมี ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
7. การนิเทศการศึกษา
8. การแนะแนวการศึกษา
9. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
10. การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
11. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น
12. การส่งเสริม และสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่เกี่ยวข้อง

จากแนวคิดของนักวิชาการศึกษาที่ได้เสนอไว้ ผู้วิจัยได้สรุป และสังเคราะห์การดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 การสังเคราะห์การดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
พระนครศรีอยุธยา เขต 1

ขอบข่าย/ภารกิจ	กฎกระทรวงศึกษาธิการ	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน	ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์	รุ่งชัชดาพร เวฬุณหาดิ	สัมมา รัตนรัช	จิตมา วรณศิริ	นุมนศักดิ์ อินทร์รักษ์	ปราวุทธิ สุดตา	การดี อินันต์นวิ	รวม
1. การวางแผนเกี่ยวกับงานวิชาการ	✓	✓	✓			✓				4
2. การพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น	✓	✓								2
3. การจัดการเรียนการสอน	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	8
4. การจัดการบริหารเกี่ยวกับการเรียน การสอน			✓							1
5. การวัดและประเมินผล	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	9
6. การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	8
7. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	✓	✓		✓		✓		✓	✓	6
8. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	✓	✓		✓	✓		✓	✓	✓	7
9. การพัฒนาส่งเสริมแหล่งการเรียนรู้	✓	✓		✓		✓			✓	5
10. การนิเทศการศึกษา	✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	8
11. การแนะแนวการศึกษา	✓	✓		✓					✓	4
12. การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา	✓	✓		✓					✓	4
13. การประสานความร่วมมือการพัฒนา วิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น	✓	✓		✓					✓	4
14. การส่งเสริมและสนับสนุนงาน วิชาการแก่นักครู ครอบครัวย องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัด การศึกษา	✓	✓		✓					✓	4

ตาราง 1 (ต่อ)

ขอบข่าย/ภารกิจ	กฎกระทรวงศึกษาธิการ	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน	ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์	รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ	สัมมา รชนีชย์	จิตติมา วรณศิริ	ชুমศักดิ์ อินทร์รักษ์	ปราณูชลี สุดตา	การดี อนันต์นารี	รวม
15. การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการ แก่ชุมชน	✓	✓		✓					✓	4
16. การจัดทำระเบียบ และแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับงานด้านวิชาการของ สถานศึกษา	✓	✓								2
17. การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียน เพื่อใช้ในสถานศึกษา	✓	✓								2

จากตาราง 1 ผู้วิจัยได้สรุป และสังเคราะห์การดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาใน
งานวิจัยนี้จะนำเสนอการดำเนินงานวิชาการ 7 ด้าน ที่สำคัญ และอาจส่งผลเป็นอย่างมากต่อ
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตร

จากการศึกษาคำรา และเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่า มีผู้นิยมเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรไว้
มากมาย ดังนี้

ฉันท ชาติทอง (2553, หน้า 70) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การปรับ แต่ง
เสริม เติม ต่อ หรือการดำเนินการอื่น ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการ
ของสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป และสนองต่อความต้องการนักเรียน

พิมพ์กา ธรรมสิทธิ์ (2554, หน้า 365) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรจะมี 2 ลักษณะ
คือ ลักษณะแรกหมายถึงการแก้ไข หรือการพัฒนาหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น ส่วนลักษณะที่ 2
หมายถึง การสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่โดยให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมรวมถึง
การผลิตเอกสารต่าง ๆ สำหรับนักเรียน

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2555, หน้า 41) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการหรือขั้นตอนของการตัดสินใจทางเลือกทางการเรียนการสอนให้เหมาะสม เพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทางการเรียนการสอนไปในทางที่ดีขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับนักเรียน และสถานศึกษา โดยผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วม

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2556, หน้า 211-212) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ที่ดำเนินอย่างต่อเนื่อง โดยการมีส่วนร่วมตัดสินใจของผู้บริหาร ครู นักเรียน และบุคลากรในชุมชน ซึ่งมีการดำเนินการตั้งแต่ การวางแผน การออกแบบ การจัดการเรียนรู้ และประสบการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งการนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินหลักสูตร เพื่อให้ได้หลักสูตรที่เหมาะสมกับนักเรียน

ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ (2556, หน้า 60) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรเป็นการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย หลักการ เพื่อนำไปใช้ในการเรียนการสอนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จิตติมา วรรณศรี (2557, หน้า 29) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดทำ หรือปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาทั้งด้านจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การวัด และประเมินผลเพื่อให้พัฒนาหลักสูตรมีความเหมาะสม มีคุณภาพ และทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม

จรุณี แก้วเอี่ยม (2557, หน้า 164) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การจัดทำหลักสูตร การปรับปรุง การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้ดีขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการของบุคคล และสภาพสังคม

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2557, หน้า 281) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การปรับแต่ง เสริม เต็มต่อ หรือการดำเนินงานอื่น ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียน

บาทา (Taba, 1962, p.5) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การเปลี่ยนแปลงปรับปรุงหลักสูตรให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ทั้งในด้านการวางจุดมุ่งหมาย การจัดเนื้อหาวิชา การเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล และด้านอื่น ๆ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งหมด ตั้งแต่จุดมุ่งหมาย และวิธีการ และการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรนี้จะมีผลกระทบกระเทือนทางด้านความคิด และความรู้สึกนึกคิดของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ส่วนการปรับปรุงหลักสูตร หมายถึง การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเพียงบางส่วนโดยไม่เปลี่ยนแปลงแนวคิดพื้นฐาน หรือรูปแบบของหลักสูตร

กู๊ด (Good, 1973, pp.157-158) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรเกิดได้ 2 ลักษณะ คือ การปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงหลักสูตร การปรับปรุงหลักสูตรเป็นวิธีการพัฒนาหลักสูตรอย่างหนึ่ง เพื่อให้เหมาะสมกับโรงเรียนหรือระบบโรงเรียน จุดมุ่งหมายของการสอน วัตถุประสงค์ วิธีสอน รวมทั้งการประเมินผล ส่วนคำว่าเปลี่ยนแปลงหลักสูตร หมายถึงการแก้ไขหลักสูตรให้แตกต่างไปจากเดิมเป็นการสร้างโอกาสทางการเรียนขึ้นใหม่

เซย์เลอร์ และอเล็กซานเดอร์ (Saylor & Alexander, 1974, p.70) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การจัดทำหลักสูตรเดิมที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือเป็นการจัดทำหลักสูตรใหม่โดยไม่มีหลักสูตรเดิมมาก่อน

สรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับการวิเคราะห์ จัดทำหลักสูตร วางแผน ดำเนินการใช้หลักสูตร กำกับติดตาม สรุปผลการใช้หลักสูตรปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรให้ได้มาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา และชุมชน

2. การจัดการเรียนการสอน

จากการศึกษาดำรง และเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่า มีผู้นิยามเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนไว้มากมาย ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550, หน้า 23) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาธิการ ได้กำหนดบทบาท และหน้าที่ของสถานศึกษาไว้ 6 ประการ ดังนี้

1. จัดทำแผนการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้
2. จัดการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกช่วงชั้น ตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้โดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ พัฒนาคุณธรรมนำความรู้ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
3. ใช้สื่อการเรียนการสอน และแหล่งการเรียนรู้
4. จัดกิจกรรมพัฒนาห้องสมุด ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการเรียนรู้
5. ส่งเสริมการวิจัย และพัฒนาการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้
6. ส่งเสริมการพัฒนาความเป็นเลิศของนักเรียน และช่วยเหลือนักเรียนพิการ ด้วยโอกาส และมีความสามารถพิเศษ

วารกรณ์ อริยชนพล (2552, หน้า 29) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอน เป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ เพื่อช่วยพัฒนาความสามารถในด้านต่าง ๆ ของนักเรียน โดยการดำเนินการคือ ร่วมกันคิด วิเคราะห์ และกำหนดจุดประสงค์ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อ อุปกรณ์ วิธีตรวจสอบที่เหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ จัดกระบวนการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระ หน่วยการเรียนรู้ จัดสาระ และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของนักเรียน เปิด โอกาสให้นักเรียนได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด วิเคราะห์

การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อป้องกัน และแก้ไขปัญหา ปกป้องคุ้มครองคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จัดบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ นำภูมิปัญญาท้องถิ่น เครื่องมือผู้ปกครองชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนการสอนตามความเหมาะสม จัดกระบวนการให้รู้ให้ชัดหย่น ตามความเหมาะสมทั้งเวลา และกระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาวิธีการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลาย และต่อเนื่อง

มัทนา อินทสมิต (2550, หน้า 36) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอน หมายถึง การส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระ หน่วยการเรียนรู้ โดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ การส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้โดยจัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของนักเรียน ฝึกทักษะการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อป้องกัน และแก้ปัญหาการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง และปฏิบัติจริง การส่งเสริมให้รักการอ่าน และใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง การผสมผสานความรู้ต่าง ๆ ให้สมดุลกัน ปกป้องคุ้มครองคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์สอดคล้องกับเนื้อหาสาระกิจกรรม ทั้งนี้โดยการจัดบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อม และแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียน และนำภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือเครื่องมือ ผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่น มามีส่วนในการจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสม จัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอนแก่ครูในกลุ่มสาระ โดยเน้นการนิเทศ ที่เหมาะสม ส่งเสริมพัฒนาครู เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอน

สันติ บุญภิรมย์ (2552, หน้า 121) กล่าวว่า การเรียนรู้ หมายถึง การแสวงหาเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูล ความรู้ความเข้าใจ

ทิสนา แคมมณี และคณะ (อ้างถึงใน จิตินา วรรณศรี, 2557, หน้า 43) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอน คือ การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสติปัญญา และกระบวนการทางจิตใจของบุคคลในการรับรู้สิ่งต่าง ๆ แล้วสร้างความหมายของสิ่งเร้า หรือประสบการณ์นั้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจ ซึ่งเป้าหมายของการเรียนรู้ คือ การนำความรู้ไปใช้เพื่อปรับปรุง เปลี่ยนแปลงตนเอง ทั้งทางด้านความคิด การกระทำในการดำรงชีวิต ดังนี้

1. การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสมอง ซึ่งบุคคลใช้ในการสร้างความหมายหรือความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ การเรียนรู้จึงเป็นการจัดกระทำต่อข้อมูล และประสบการณ์ ไม่ใช่เป็นเพียงการรับข้อมูลหรือประสบการณ์เพียงอย่างเดียว

2. การเรียนรู้เป็นประสบการณ์ส่วนตัวไม่สามารถเรียนรู้หรือทำแทนผู้อื่นได้

3. การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสังคม เพราะบุคคลอยู่ในสังคมซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อตนเอง อาทิ ผู้สอน เพื่อน ผู้ปกครอง ดังนั้นการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมจึงช่วยกระตุ้นการเรียนรู้ และขยายขอบเขตของความรู้ด้วย

4. การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นได้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ทั้งเรียนรู้จากการคิด เรียนรู้จากการกระทำ การแก้ปัญหา การศึกษาวิจัย ฯลฯ

5. การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ตื่นตัว และสนุก โดยมีการจัดกิจกรรมที่ทำให้นักเรียนได้เป็นผู้ปฏิบัติเพื่อหาคำตอบ ทำกิจกรรมที่ท้าทายจะนำไปสู่การเรียนรู้ที่มีความกระตือรือร้น ตื่นตัว และสนุก เพลิดเพลินในการเรียนรู้

6. การเรียนรู้อาศัยสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่ดีสามารถเอื้ออำนวยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ได้ดี

7. การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ทั้งในโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน

8. การเรียนรู้คือการเปลี่ยนแปลง การเรียนรู้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงตนเองของบุคคล ทั้งด้านความรู้ ความคิด เจตคติ การกระทำ เพื่อการดำรงชีวิตอย่างปกติสุข และความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

9. การเรียนรู้เป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต บุคคลจำเป็นต้องเรียนรู้อยู่เสมอ เพื่อการพัฒนาชีวิต และจิตใจของตนเอง การสร้างวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงเป็นกระบวนการที่จะช่วยให้บุคคล และชุมชน สังคม เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

กู๊ด (Good) (อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2553, หน้า 2) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอน หมายถึง การกระทำอันเป็นการอบรมสั่งสอนนักเรียนในสถาบันการศึกษา

ฮิลล์ (Hills, 1982, p.266) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ คือ กระบวนการให้การศึกษากับนักเรียน ซึ่งต้องอาศัยปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับนักเรียน

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอน หมายถึง การวางแผนในการจัดกรรกรรมการเรียนการสอน และจัดกระบวนการเรียนรู้ เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และความต้องการของนักเรียน ส่งเสริมให้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง เน้นกระบวนการคิด สามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีคุณภาพ และใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับนักเรียน

3. การพัฒนา และใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา

จากการศึกษาดำรง และเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่า มีผู้นิยามเกี่ยวกับการพัฒนา และใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาไว้มากมาย ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(2550, หน้า 23) กล่าวว่า การพัฒนา และใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดบทบาท และหน้าที่ของสถานศึกษาไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. จัดให้มีการร่วมกันกำหนดนโยบาย วางแผนในเรื่องการจัดการ และพัฒนาสื่อการเรียนรู้ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของสถานศึกษา

2. พัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา ในเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พร้อมทั้งให้มีการจัดตั้งเครือข่ายทางวิชาการ ชมรมวิชาการ เพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา

3. พัฒนา และใช้สื่อ และเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยมุ่งเน้นการพัฒนาสื่อ และเทคโนโลยีทางการศึกษา ที่ให้ข้อเท็จจริงเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ เกิดขึ้น โดยเฉพาะหาแหล่งสื่อที่เสริมการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

4. พัฒนาห้องสมุดของสถานศึกษาให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา และชุมชน

5. นิเทศ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในการจัดหา ผลิต ใช้ และพัฒนาสื่อ และเทคโนโลยีทางการศึกษา

อนุภรณ์ สนวนมะม่วง (2553, หน้า 39) กล่าวว่า การพัฒนา และใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา หมายถึง การจัดทำ และการพัฒนาสื่อเพื่อการเรียนรู้ โดยการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา รวมทั้งเครือข่าย การเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2555, หน้า 125) กล่าวว่า สื่อ หมายถึง สิ่งใด ๆ ก็ตามที่เป็นตัวกลางระหว่างแหล่งกำเนิดของสารกับผู้รับสาร เป็นสิ่งที่นำพาสารจากแหล่งกำเนิดไปยังผู้รับสาร เพื่อให้เกิดผลใด ๆ ตามวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร

กิดานันท์ มลิทอง (อ้างถึงใน จิตติมา วรรณศรี, 2557, หน้า 70) กล่าวว่า เทคโนโลยีทางการศึกษา หมายความว่า ความรวมถึงทรัพยากร และกระบวนการใด ๆ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพิ่มคุณภาพการสอน และช่วยสื่อสารกับนักเรียนให้เข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น อาจเป็นกระบวนการเฉพาะ หรือเป็นเครื่องมือเทคโนโลยีพิเศษเหมาะสมกับรูปแบบการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคน

จิตติมา วรรณศรี (2557, หน้า 70) กล่าวว่า เทคโนโลยีทางการศึกษา หมายถึง เครื่องมือเครื่องใช้ หรือเทคนิควิธีการใด ๆ ที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพผลการเรียนการสอนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้มีความเข้าใจได้ดี ถูกต้อง และรวดเร็วยิ่งขึ้น โดยนักเรียนมีบทบาท และมีส่วนร่วมใน

การใช้สื่อและเทคโนโลยีในกิจกรรมการเรียนรู้ ส่วนครูควรให้คำแนะนำ อำนวยความสะดวก และการประเมินผลการเรียนรู้

กู๊ด (Good) (อ้างถึงใน สุมาลี ชัยเจริญ, 2554, หน้า 7) กล่าวว่า เทคโนโลยีการศึกษา หมายถึง การนำหลักการทางวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ใช้เพื่อออกแบบ และส่งเสริมระบบการเรียนการสอน โดยเน้นที่วัตถุประสงค์ทางการศึกษา ที่สามารถวัดได้ถูกต้องแน่นอนมีการยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนมากกว่าที่จะยึดเนื้อหาวิชา มีการใช้การศึกษาเชิงปฏิบัติ โดยผ่านการวิเคราะห์ และการใช้เครื่องมือโสตทัศนูปกรณ์ รวมถึงเทคนิคการสอนที่ใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น เครื่องมือคอมพิวเตอร์ สื่อการสอนต่าง ๆ ในลักษณะของสื่อประสม และการศึกษาด้วยตนเอง

ซีลส์ (Seels) (อ้างถึงใน สุมาลี ชัยเจริญ, 2554, หน้า 8) กล่าวว่า เทคโนโลยีการศึกษา หมายถึง ทฤษฎี และการปฏิบัติเกี่ยวกับการออกแบบ การพัฒนา การใช้ การจัดการ และการประเมินของกระบวนการ และแหล่งเรียนรู้

ฟินน์ (Finn, 1972, p.8) กล่าวว่า เทคโนโลยีมีความหมายลึกซึ้งไปกว่าประดิษฐ์กรรม เครื่องมือเครื่องยนต์กลไกต่าง ๆ แต่หมายถึง กระบวนการ แนวความคิด แนวทาง หรือวิธีการในการคิดในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

สรุปได้ว่า การพัฒนา และใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา หมายถึง การนำเอาแนวคิด วิธีการใหม่ ๆ เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ คอมพิวเตอร์ มาใช้ในการสนับสนุนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

4. การพัฒนาส่งเสริมแหล่งเรียนรู้

จากการศึกษาดำรง และเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่า มีผู้นิยมเกี่ยวกับการพัฒนาส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ไว้มากมาย ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550, หน้า 23) กล่าวว่า การพัฒนา และส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดบทบาท และหน้าที่ของสถานศึกษาไว้ 8 ประการ ดังนี้

1. จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษาให้พอเพียง เพื่อสนับสนุนการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง กับการจัดกระบวนการเรียนรู้

2. จัดระบบแหล่งการเรียนรู้ภายใน โรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน เช่น พัฒนาห้องสมุดให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ จัดให้มีห้องสมุดหมวดวิชา ห้องสมุดเคลื่อนที่ มุมหนังสือในห้องเรียน ห้องพิพิธภัณฑน์ ห้องมัลติมีเดีย ห้องคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต ศูนย์วิชาการ ศูนย์วิทยุบริการ สวนสุขภาพ สวนวรรณคดี และสวนหนังสือ

3. จัดระบบข้อมูลแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่น ให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนของสถานศึกษาของตนเอง เช่น จัดเส้นทาง/แผนที่ และระบบการเชื่อมโยงเครือข่ายห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดสถาบันการศึกษา พิพิธภัณฑ์ พิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ

สายหยุด ประภีระ (2552, หน้า 50) กล่าวว่า การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ หมายถึง การสำรวจแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งในสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น จัดทำเอกสารเผยแพร่แหล่งเรียนรู้แก่ครูสถานศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน จัดตั้ง และพัฒนาแหล่งเรียนรู้รวมทั้งพัฒนาให้เกิดความรู้ และประสานความร่วมมือสถานศึกษาอื่น ส่งเสริมสนับสนุนให้ครู ใช้แหล่งการเรียนรู้ทั้งใน และนอกโรงเรียน ในการจัดทำกระบวนการเรียนรู้ โดยครอบคลุมภูมิปัญญาท้องถิ่น

วารภรณ์ อริยชนพล (2552, หน้า 40) กล่าวว่า การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ เป็นการสำรวจแหล่งการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งในโรงเรียน ชุมชน ท้องถิ่น จัดทำเอกสารเผยแพร่แหล่งการเรียนรู้ จัดตั้ง และพัฒนาแหล่งการเรียนรู้รวมทั้งพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้ ประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาอื่น บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่น ที่จัดการศึกษาในการจัดตั้ง ส่งเสริม พัฒนาแหล่งเรียนรู้ร่วมกัน ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งใน และนอกโรงเรียนในการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยครอบคลุมภูมิปัญญาท้องถิ่น

รัชณี ชุณหปราณ (2554, หน้า 24) กล่าวว่า การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ หมายถึง สำรวจแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาส่งเสริม สนับสนุนให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งใน และนอกโรงเรียน ในการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยครอบคลุมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2555, หน้า 132) กล่าวว่า แหล่งเรียนรู้ หมายถึง แหล่ง หรือที่รวม ซึ่งอาจเป็น สภาพสถานที่หรือศูนย์รวมที่ประกอบด้วย ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ และกิจกรรมที่มีกระบวนการเรียนรู้ หรือกระบวนการเรียนการสอนที่มีรูปแบบแตกต่างจากกระบวนการเรียนการสอนที่มีครูเป็นผู้สอน หรือศูนย์กลางการเรียนรู้เป็นการเรียนรู้ที่มีกำหนดเวลาเรียนยืดหยุ่น สอดคล้องกับความต้องการ และความพร้อมของนักเรียน การประเมิน และการวัดผลการเรียนมีลักษณะเฉพาะที่สร้างขึ้นให้เหมาะสมกับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นรูปแบบเดียวกันกับการประเมินผลในชั้นหรือห้องเรียนแหล่งการเรียนรู้ตามมาตรา 25 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ศูนย์กลางกีฬา และนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้อื่น เป็นต้น

สรุปได้ว่า การพัฒนาส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการสำรวจแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งในสถานศึกษา ชุมชน และท้องถิ่น จัดทำ

เอกสารเผยแพร่แหล่งเรียนรู้ ส่งเสริมให้มีการจัดตั้ง พัฒนาแหล่งเรียนรู้ ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูใช้ แหล่งเรียนรู้ทั้งใน และนอกสถานศึกษา ในการจัดระบบการเรียนรู้ โดยครอบคลุมภูมิปัญญาท้องถิ่น

5. การนิเทศการศึกษา

จากการศึกษาตำรา และเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่า มีผู้นิยามเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา ไว้มากมาย ดังนี้

วีระศักดิ์ ชมพูคำ (2550, หน้า 2) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา คือ กระบวนการทำงาน ร่วมกันกับครู และบุคลากรอื่นทางการศึกษา เพื่อให้ได้มาซึ่งผลสัมฤทธิ์อันสูงสุดในการเรียนของ นักเรียน

สันติ บุญภิรมย์ (2552, หน้า 292) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง ส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาที่ผู้บริหารการศึกษาได้มอบหมายให้ผู้ที่ทำหน้าที่การศึกษา คือศึกษานิเทศก์ได้ ช่วยครู และบุคลากรทางการศึกษาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน ให้นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้บรรลุไปตามความมุ่งหมายของหลักสูตรสอดคล้องกับการจัดการศึกษาของชาติโดยรวม

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553, หน้า 223) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการจัดการการบริหารการศึกษาเพื่อชี้แนะ ให้ความช่วยเหลือ และความร่วมมือกับครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนครู และเพิ่มคุณภาพของ บทเรียนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา

วัชร เล่าเรียนดี (2553, หน้า 5) กล่าวถึง ความหมายของการนิเทศการศึกษาว่า การนิเทศ การศึกษาเป็นกิจกรรม และที่ไม่ใช่การให้บังคับ เพื่อช่วยเหลือสนับสนุนให้ครูปรับปรุง และ พัฒนาการเรียนการสอนที่สร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับนักเรียนเป็นเป้าหมายหลักที่สำคัญ โดย เน้นความเป็นประชาธิปไตย ความร่วมมือ การสร้างขวัญกำลังใจ และการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ร่วมกัน

พิมพกา ธรรมสิทธิ์ (2554, หน้า 297) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา เป็นกระบวนการซึ่ง ประกอบด้วยกิจกรรม การบริการ และวิธีการต่าง ๆ ที่มีการจัดอย่างเป็นระบบของผู้ที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการศึกษา โดยมีจุดมุ่งประสงค์เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน และการทำงานของครูให้มี ประสิทธิภาพ

ภาวดี ธาราศรีสุทธิ (2556, หน้า 88-89) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา เป็นกระบวนการที่ ประกอบด้วยผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ โดยที่ผู้นิเทศพยายามทุกวิถีทางที่จะทำให้ผู้รับการนิเทศ ปรับปรุง และพัฒนาการปฏิบัติงาน การจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และ ประสิทธิภาพสูงสุดด้วยความเต็มใจ

จิตติมา วรรณศรี (2557, หน้า 107) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร/ผู้นิเทศกับครูเพื่อดูแลช่วยเหลือ ให้แนะนำแก่ครูในการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้ และการปฏิบัติงานเพื่อส่งเสริมการพัฒนานักเรียนให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา และส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาชีพของครู

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2557, หน้า 16) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการบริหารการศึกษา เพื่อชี้แนะให้ความช่วยเหลือ และความร่วมมือกับครู และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนของครู และเพิ่มคุณภาพของนักเรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายของการศึกษา

เฟรด (Fred, 1954, p.18) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา คือการค้นคว้าทางการศึกษาที่ดีที่สุด เพราะมันเป็นกระบวนการที่มีความคิดสร้างสรรค์มากที่สุด

กลิคแมน (Glickman) (อ้างถึงใน ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553, หน้า 222) กล่าวว่า การนิเทศ เป็นแนวความคิดเกี่ยวกับงาน และหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอน ซึ่งเป็นการสอนในเรื่องหลักการการจัจัดครูเข้าสอน การจัดสื่อการสอน สิ่งอำนวยความสะดวก การเตรียม และการพัฒนาครู รวมทั้งการประเมินผลการเรียนการสอน

กู๊ด (Good) (อ้างถึงใน วัชรรา เล่าเรียนดี, 2553, หน้า 7) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษามีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความเจริญงอกงามทางอาชีพ ช่วยพัฒนาความสามารถครู ช่วยในการเลือกและปรับปรุงวัตถุประสงค์ของการศึกษา ช่วยเหลือจัดสรร สื่อ วัสดุอุปกรณ์ และปรับปรุงวิธีสอน

ดาเรช (Daresh) (อ้างถึงใน จิตติมา วรรณศรี, 2557, หน้า 107) กล่าวว่า การนิเทศเป็นกระบวนการดูแลตรวจตราให้บุคคลมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานที่บุคคลนั้นรับผิดชอบ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร

เซพีดา (Zepeda, 2003, p.7) กล่าวว่า การนิเทศเป็นกระบวนการขอความร่วมมืออย่างต่อเนื่องที่มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมความก้าวหน้า เพื่อพัฒนาการของครูด้วยการใช้วิธีการที่หลากหลายจนกระทั่งครูสามารถเรียนรู้ และพัฒนาการปฏิบัติงานของตนเองให้บรรลุเป้าหมาย และประสบผลสำเร็จได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการร่วมมือของผู้นิเทศกับครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา และบุคลากรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการให้การศึกษาที่กระตุน และส่งเสริมให้มีการปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพ และทันสมัยอยู่เสมอ อันจะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนบรรลุสูงสุด

6. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

จากการศึกษาดำรง และเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่า มีผู้นิยมเกี่ยวกับการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาไว้มากมาย ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (2546, หน้า 1,027) ได้ให้ความหมายของการวิจัยไว้ 2 ความหมาย คือ ความหมายแรก วิจัย หมายถึง การสะสม การรวบรวม และความหมายที่สอง วิจัย หมายถึง การค้นคว้าเพื่อหาข้อมูลอย่างถี่ถ้วนตามหลักวิชา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550, หน้า 23) กล่าวว่า การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดบทบาท และหน้าที่ของสถานศึกษาไว้ 4 ประการ ดังนี้

1. กำหนดนโยบาย และแนวทางการใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ และกระบวนการทำงานของนักเรียน ครู และผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษา
2. พัฒนาครู และนักเรียนให้มีความรู้เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัย เป็นสำคัญในการเรียนรู้ที่ซับซ้อนขึ้นทำให้นักเรียนได้ฝึกการคิด การจัดการ การหาเหตุผลในการตอบปัญหา การผสมผสานความรู้ แบบสหวิทยาการ และการเรียนรู้ในปัญหาที่ตนสนใจ
3. พัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการวิจัย
4. รวบรวม และเผยแพร่ผลการวิจัยเพื่อการเรียนรู้ และพัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมทั้งสนับสนุนให้ครูนำผลการวิจัยมาใช้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

สายหยุด ประกิตะ (2552, หน้า 46) กล่าวว่า การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา หมายถึง การศึกษาวิเคราะห์ วิจัย การบริหารจัดการ และการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการในภาพรวมของสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูวิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ประสานความร่วมมือในการวิเคราะห์วิจัย ตลอดจนเผยแพร่งานวิจัย หรือพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และงานวิชาการกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบัน

บุญชม ศรีสะอาด (2554, หน้า 2) กล่าวว่า การวิจัย คือ การใช้ปัญญาของมนุษย์ในการศึกษาค้นคว้าเพื่อให้ได้ความรู้ความจริง เกิดความเข้าใจ ช่วยในการแก้ปัญหา ปรับปรุงพัฒนา งานบุคคลหรือกลุ่มบุคคล โดยดำเนินการเป็นกระบวนการที่มีระบบแบบแผน มีจุดมุ่งหมายแน่นอน ชัดเจน ดำเนินการศึกษาค้นคว้าอย่างรอบคอบ ไม่ลำเอียง มีหลักเหตุผล มีการบันทึก และรายงานออกมาอย่างระมัดระวัง

กาญจนา วัฒนา (อ้างถึงใน ภาวิตา ธาธาศรีสุทธิ, 2556, หน้า 74) กล่าวว่า การวิจัย การศึกษา คือ กระบวนการให้การศึกษาหาความรู้ ความจริงในเรื่องการศึกษาโดยใช้วิธีที่เชื่อถือได้ เพื่อนำความรู้ไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาหรือก่อให้เกิดความรู้ใหม่

รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2555, หน้า 117 - 118) กล่าวว่า การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ การเรียนรู้ที่มุ่งเน้นผลการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้ ด้วยการวิจัย ในกระบวนการเรียนรู้ การวิจัยพัฒนาการเรียนรู้อื่นๆ และการวิจัยพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ สถานศึกษา มีแนวคิดแต่ละประเด็น ดังนี้

1. การใช้การวิจัยในกระบวนการเรียนรู้ มีวิธีการอย่างเป็นระบบ 5 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ความต้องการการเรียนรู้ นักเรียนต้องทราบความต้องการ การเรียนรู้ของตนเอง มีการลำดับความสำคัญก่อนหรือหลังตามความจำเป็น และความสำคัญให้ได้เป็น ลำดับแรก และกำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้ได้

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนการเรียนรู้ นักเรียนต้องรู้จักการวางแผนการเรียนรู้ของตนเอง ว่า มีเป้าหมายเรื่องใด มีเวลามากน้อยเพียงใด มีแหล่งเรียนรู้ที่ไหนบ้าง มีวิธีเรียนใดบ้างต้องใช้สื่อ ใดบ้าง และเมื่อมีปัญหาจะสามารถปรึกษาใคร เมื่อได้รับความรู้จะใช้ความรู้จะใช้ความรู้ นั้น ได้อย่างไร ตลอดจนวางแผนไปถึงการนำความรู้ที่ได้ไปปรับปรุง และพัฒนางานอย่างไร

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ เป็นการปฏิบัติในการแสวงหาความรู้ ตามที่ได้ วางแผนไว้ ซึ่งอาจใช้วิธีการต่าง ๆ ในการเรียนรู้ จากการใช้แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เมื่อได้ความรู้แล้ว ควรมีการตรวจสอบความรู้ได้เพื่อยืนยันความถูกต้อง และตัดสินใจเลือกความรู้ไปใช้ให้สอดคล้อง กับเป้าหมายของการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 4 การสรุปความรู้ เป็นขั้นตอนที่นักเรียนสรุปความรู้ และนำเสนอความรู้ที่ได้ จากการค้นคว้าในรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสม และอาจใช้เครื่องมือช่วยในการนำเสนอ การวิจัยเพื่อ พัฒนาการเรียนรู้ กระบวนการในการนำวิจัยเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน เป็นการ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เน้นการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อื่นๆ ที่กำหนดให้เป็นภารกิจของผู้สอน 3 ประการ คือ

ประการแรก จัดกระบวนการเรียนการสอน และใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่ง ของ กระบวนการเรียนรู้ มาตรา 24 (5)

ประการที่สอง ทำวิจัยเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับนักเรียนในแต่ละระดับ การศึกษา มาตรา 30

ประการที่สาม นำผลการวิจัยมาใช้ในการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน มาตรา 30

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลเพื่อปรับปรุง และนำไปใช้ในการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่นักเรียนประเมินกระบวนการเรียนรู้ของตนเองในระหว่างการเรียนรู้ทุกขั้นตอนเพื่อนำไปสู่การปรับปรุง รวมถึงการนำความรู้ที่ได้ไปใช้พัฒนางานต่อไป

ภาวिका ชาราศรีสุทธิ (2556, หน้า 74) กล่าวว่า การวิจัยเป็นกระบวนการศึกษาค้นคว้า และเสาะแสวงหาความรู้ การแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของครู และนักเรียน

สรชัย พิศาลบุตร (2559, หน้า 2) กล่าวว่า การวิจัยทางการศึกษา หมายถึงการค้นคว้าหาความรู้ทางการศึกษาด้วยวิธีการที่เป็นระบบ เพื่อหาความรู้ใหม่ด้านการศึกษาหรือความรู้ที่จะนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาทางการศึกษาในด้านนักเรียน กระบวนการเรียนการสอน และผู้สำเร็จการศึกษา

ภัทรพล สำเนียง (2560, เว็บไซต์) กล่าวว่า การวิจัย และพัฒนาการศึกษา หมายถึง กระบวนการศึกษา ค้นคว้าหาความรู้เพื่อมุ่งแสวงหานวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการแก้ไขปัญหา หรือพัฒนาสิ่งต่าง ๆ อย่างแท้จริง มีขั้นตอนการดำเนินงานที่เป็นระบบ มีการนำนวัตกรรมที่สร้างขึ้นมาทดลองใช้แล้วพัฒนา และอาจมีการพัฒนาหลาย ๆ รอบ เพื่อให้ได้นวัตกรรมที่มีคุณภาพที่สุด หรือกระบวนการศึกษาค้นคว้าแสวงหา นวัตกรรม ที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพ การศึกษาอย่างเป็นระบบ มุ่งเน้นการนำ นวัตกรรม มาทดลองใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มากกว่าการศึกษาหาคำตอบเพื่อการเรียนรู้ โดยอาจมีการพัฒนาหลาย ๆ รอบเพื่อให้ได้นวัตกรรม ที่ดีที่สุดมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

เบสต์ (Best, 1977, p.9) ได้ให้ความหมายของการวิจัยไว้ในหนังสือการวิจัยทางการศึกษา (Research in education) ว่าหมายถึง กิจกรรมที่เป็นระบบเพื่อนำไปสู่ข้อค้นพบ และพัฒนาองค์ความรู้ การวิจัยเป็นการวิเคราะห์ที่มีจุดมุ่งหมายเป็นระบบ และมีการบันทึกการสังเกต นำไปสู่การพัฒนา การสรุปอ้างอิง กฎเกณฑ์ หลักการหรือทฤษฎี ผลที่ได้นำไปสู่การทำนายเหตุการณ์ต่าง ๆ

เคอลิงเจอร์ (Kerlinger, 1986, p.10) ได้ให้ความหมายของการวิจัยไว้ว่า เป็นการศึกษา เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่าปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นมีความสัมพันธ์กันจริงหรือไม่ ด้วยวิธีการทดลอง ควบคุม และการเปรียบเทียบ ตลอดจนการจัดกระทำอย่างมีระบบ และสม่ำเสมอ

เบสต์ และคานัน (Best & Khan, 1998, p.18) ได้ให้ความหมายของการวิจัยไว้ว่า เป็นการวิเคราะห์อย่างมีระบบ มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาข้อสรุป (Generalizations) หลักการ (Principles) หรือทฤษฎี (Theories) ต่าง ๆ

สรุปได้ว่า การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา หมายถึง การดำเนินการที่มุ่งพัฒนา หรือแก้ปัญหามาตรการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ตลอดจนการส่งเสริมให้บุคลากร ในสถานศึกษาจัดทำวิจัยอย่างเป็นระบบ พัฒนาตนเองเกี่ยวกับการทำวิจัย มีการเผยแพร่ และ

นำผลการวิจัยมาใช้ปรับปรุง พัฒนาคุณภาพนักเรียน และพัฒนาสถานศึกษานำไปสู่คุณภาพ การศึกษาอย่างแท้จริง

7. การวัดผลประเมินผล

จากการศึกษาดำรง และเอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีผู้นิยามเกี่ยวกับการวัดผล การประเมินผล ไว้มากมาย ดังนี้

สมนึก ภักดิ์ทิษธานี (2551, หน้า 3) กล่าวว่า การวัดผลการศึกษา หมายถึง กระบวนการหา ปริมาณความสามารถเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ต้องการอันเนื่องมาจากการเรียนการสอน โดยใช้ เครื่องมือใด ๆ ผลจากการวัดจะออกมาเป็นจำนวนคะแนน สัญลักษณ์ หรือข้อมูล

อุณากรรณ์ สวณมะม่วง (2553, หน้า 8) กล่าวว่า การวัดผล ประเมินผล หมายถึง กระบวนการตรวจสอบผลการเรียนรู้ และพัฒนาการต่าง ๆ ของนักเรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ ของหลักสูตร เพื่อนำผลไปปรับปรุงการเรียนการสอน และการนำผลการเรียนในระบบ นอกกระบบ และตามอรรถศาสตร์ที่นักเรียนสะสมไว้ จากสถานศึกษาเดียวกัน หรือต่างสถานศึกษาทั้งในประเทศ เป็นผลการเรียนส่วนหนึ่งของหลักสูตรในระดับใดระดับหนึ่งที่นักเรียนจะเข้าศึกษาต่อ

เมษา นวลศรี (2556, หน้า 7, 10) กล่าวว่า การวัดผล หมายถึง กระบวนการในการกำหนด ตัวเลขตามกฎเกณฑ์ให้แก่สิ่งต่าง ๆ เพื่อที่จะได้รวบรวมผลทั้งหมดไปพิจารณาตัดสินใจตามเกณฑ์ที่ กำหนด/เกณฑ์มาตรฐาน ส่วนการประเมินผล หมายถึง กระบวนการในการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก การวัดพฤติกรรมของบุคคลเพื่อนำผลมาพิจารณา/ตัดสิน/ประเมินค่าตามเกณฑ์มาตรฐานแล้ว นำเสนอเป็นข้อมูลย้อนกลับให้แก่ผู้สอนที่จะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเอง ต่อไป

อนุวัติ คุณแก้ว (2558, หน้า 3, 10) กล่าวว่า การวัดผล เป็นผลเกิดจากการนำเครื่องมือไป ทดสอบกับผู้สอบ แล้วกำหนดตัวเลข หรือสัญลักษณ์แทนคุณลักษณะของสิ่งที่วัด ส่วนการ ประเมินผล หมายถึง การตัดสิน หรือลงสรุปผลข้อมูลจากการวัดผลที่เป็นทั้งปริมาณ หรือคุณภาพ ว่าสิ่งนั้นดีมากน้อยเพียงใดมีคุณค่าอยู่ในระดับใด เมื่อเทียบกับมาตรฐาน หรือเกณฑ์ที่ตั้งไว้ โดยที่ การประเมินผลทางการศึกษา เป็นการตัดสิน หรือสรุปผลทางด้านการศึกษา ดังนั้นการวัด และ ประเมินผล จึงหมายถึง วิธีการสืบค้น และการตรวจสอบความเจริญก้าวหน้าของนักเรียน ช่วยให้ จุดมุ่งหมายของการศึกษาชัดเจน และสามารถบอกได้ว่านักเรียนได้พัฒนาไปตามแนวทางที่ต้องการ หรือไม่ เป็นกระบวนการควบคุมคุณภาพการเรียนการสอน และเป็นเครื่องมือการวัดและ ประเมินผลของการศึกษา

พิชิต ฤทธิรัฐ (2559, หน้า 5) กล่าวว่า การประเมินผล หมายถึง การตัดสินคุณค่า หรือ คุณภาพของผลที่ได้จากการวัดโดยเปรียบเทียบกับผลการวัดอื่น ๆ หรือเกณฑ์ที่ตั้งไว้

ฮ็อพกินส์ และแอนทิส (Hopkins & Antes, 1990, p.7) กล่าวว่า การวัดผล หมายถึง กระบวนการที่กำหนดตัวเลข จากการสังเกตคุณลักษณะบางอย่างของสิ่งของ บุคคล หรือเหตุการณ์ การประเมินผล

ไวร์สมา และเจอร์ส (Weirsmas & Jurs, 1990, p.9) กล่าวว่า การประเมินผลเป็นการตัดสินคุณค่า และในทางการศึกษาจะเป็นการตัดสินบนพื้นฐานข้อมูลที่เป็นวัตถุประสงค์โดยการตีความหมายคะแนนเพื่อตัดสินว่า ยอดเยี่ยม ดี ปานกลาง หรือต่ำ

ออสเตอร์ฮอฟ (Oosterhof, 1994, p.5) กล่าวว่า การวัดผลเป็นการกำหนดคุณลักษณะของบุคคล หรือกลุ่มบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มบุคคลเหล่านั้น คือ นักเรียน

แซค (Sax, 1989, p. 24) กล่าวว่า การประเมินผลเป็นกระบวนการตัดสินคุณค่าหรือตัดสินใจที่เกิดจากการสังเกตจากประสบการณ์ และจากการฝึกฝนของผู้ประเมิน

ป็อบแฮม (Pobpham, 1999, p. 3) กล่าวว่า การประเมินผลการศึกษา คือ ความพยายามที่มีแบบแผน เพื่อจะกำหนดสถานภาพของนักเรียน จากตัวแปรทางการศึกษาที่ได้ศึกษาค้นคว้า

สรุปได้ว่า การวัด และประเมินผล หมายถึง การดำเนินการวางแผนกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียนให้เป็นไปตามแนวทางของหลักสูตร การประเมินผล ควบคุมติดตามการประเมินผล และนำผลการประเมินมาพัฒนากระบวนการเรียนการสอน

2. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

2.1 ความหมายของคุณลักษณะอันพึงประสงค์

มีนักวิชาการได้กล่าวถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้หลายทัศนะ ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2560, หน้า 5) ได้กำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) กล่าวถึง คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อการพัฒนาให้นักเรียนให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทย และพลโลก ดังนี้

1. รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีวินัย
4. ใฝ่เรียนรู้
5. อยู่อย่างพอเพียง
6. มุ่งมั่นในการทำงาน
7. รักความเป็นไทย

8. มีจิตสาธารณะ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551, หน้า 2) กล่าวว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียน อันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการให้ด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองไทย และพลโลก

ละมัย บัวบาง (2552, หน้า 16) กล่าวว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง คุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียนอันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการ ในด้านการมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม บุคลิกลักษณะที่ดีงาม

ศศิธร วีราวุธ (2552, หน้า 10) กล่าวว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียน โดยเฉพาะด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีงามตามที่สถานศึกษากำหนด เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันรวมถึงการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

คุณาเพ็ญ กิ่งมิ่งแส (2552, หน้า 6) กล่าวว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน หมายถึง คุณสมบัติหรือพฤติกรรมที่นักเรียนพึงมี และปฏิบัติในการดำรงชีวิต และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขในฐานะพลเมืองไทย และพลเมืองโลก

ลำลี สีลาโคตร (2553, หน้า 18) กล่าวว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง คุณลักษณะ ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียน เป็นคุณลักษณะที่โรงเรียน ชุมชน หรือสังคมต้องการในด้านคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้นักเรียนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขในฐานะที่เป็นพลเมืองไทย และพลโลก

อเนก นาคเจริญ (2554, หน้า 36) กล่าวว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง คุณลักษณะต่าง ๆ ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียนนักศึกษา เป็นพฤติกรรมที่ชุมชน สังคม และประเทศชาติต้องการ เช่น ความที่ระเบียบวินัย กิริยามารยาทเรียบร้อย ความสำนึกในหน้าที่ และความกตัญญู เป็นต้น

นิพนธ์ ยศดา (2556, หน้า 16) กล่าวว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียน ความเชื่อของคนหรือของสังคมที่เห็นว่าสิ่งนั้นมีคุณค่า น่านิยม แล้วนำมาปฏิบัติ ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาประเทศ

สรุปได้ว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับนักเรียนอันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการ ในด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งในฐานะพลเมืองไทย และพลเมืองโลก ซึ่งคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560)

ประกอบด้วย 8 ประการ คือ 1) รักษา ศาสน์ กษัตริย์ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการเป็นพลเมืองดีของชาติ ชำรงไว้ซึ่งความเป็นชาติไทย ศรัทธา ยึดมั่นในศาสนา และเคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในความถูกต้อง ประพฤติ ตรงตามความเป็นจริงต่อตนเอง และผู้อื่นทั้งทางกาย วาจา ใจ 3) มีวินัย หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในข้อตกลง กฎเกณฑ์ และระเบียบข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียน และสังคม 4) ใฝ่เรียนรู้ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียน แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายใน และภายนอกโรงเรียน 5) อยู่อย่างพอเพียง หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข 6) มุ่งมั่นในการทำงาน หมายถึงคุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจ และรับผิดชอบในการทำหน้าที่การงาน ด้วยความเพียรพยายาม อดทน เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย 7) รักความเป็นไทย หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า ร่วมอนุรักษ์ สืบทอดภูมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรม ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม และ 8) มีจิตสาธารณะ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชน และสังคม ด้วยความเต็มใจ กระตือรือร้น โดยไม่หวังผลตอบแทน

2.2 แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์

คุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นคุณลักษณะภายในของบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องกับสังคม อารมณ์ ความรู้สึก ที่มีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมตามที่สังคมต้องการ ประกอบด้วย คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ซึ่งเกิดจากการจัดการเรียนรู้ให้แก่นักเรียนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ รวมทั้งการจัดการกิจกรรมพัฒนานักเรียน โครงการ/กิจกรรมอื่น ๆ ที่สถานศึกษาจัดขึ้น ทั้งนี้สถานศึกษาสามารถเลือกใช้แนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้อย่างหลากหลาย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ทฤษฎีพัฒนาการทางการรู้การคิดของเพียเจต์

ศูนย์ส่งเสริม และพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (2551, หน้า 15 - 18) ได้สรุปว่าสติปัญญา หรือความสามารถในการรู้คิดเป็นพื้นฐานของการมีคุณธรรมจริยธรรม เนื่องจากผู้มีความคุณธรรมจริยธรรมสูง มักเป็นผู้ที่สามารถวิเคราะห์ มีวิจารณญาณ และสามารถคาดการณ์เกี่ยวกับสาเหตุและผลของการกระทำได้ นักวิชาการทางจิตวิทยาที่ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการทางการรู้ การคิดคือ จิน เพียเจต์ (Jean Piaget) ได้เสนอพัฒนาการทางการรู้การคิดไว้ 4 ขั้นตอน ได้แก่

1. **ขั้นระยะการเคลื่อนไหวสัมผัส (The sensorimotor stage)** เป็นช่วงของ เด็กแรกเกิด ถึงอายุ 2 ขวบ จะมีพัฒนาการที่เกี่ยวกับความคงที่ของวัตถุ โดยจะเริ่มรับรู้ ว่า วัตถุที่หายไปจากสายตาของตนยังคงเป็นวัตถุเดิม และไม่ได้หายไปไหน เช่น เมื่อเอากระดาษมาคั่นของเล่นที่เด็กกำลังเล่นอยู่ เด็กจะปิดกระดาษเพื่อหาของเล่น แสดงว่าเด็กมีความเข้าใจเกี่ยวกับการคงอยู่ของวัตถุ ในช่วงนี้จะเกิดกระบวนการ 2 ประเภท คือ

1.1 การดูดซึม (Assimilation) เป็นการรับรู้เข้าสู่โครงสร้างเดิม และเข้าสู่ระบบเดิม เป็นการปรับสภาพแวดล้อมให้เข้ากับการรู้คิดของตน และปฏิเสธสิ่งที่ไม่เข้ากับการรู้คิดของตน

1.2 การปรับเปลี่ยน (Accommodation) เป็นการปรับความคิดหรือปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ เกิดการยอมรับประสบการณ์ใหม่ กระบวนการทั้งสองจะทำให้บุคคลเกิดความสมดุล (Equilibration)

2. **ขั้นก่อนปฏิบัติการ (The preoperational stage)** เป็นช่วงของเด็กอายุ 2 - 7 ขวบ โดยแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่

2.1 ส่วนแรกปรากฏในเด็กอายุ 2 - 4 ขวบ เด็กจะมีพัฒนาการทางสติระมากขึ้น และสามารถสำรวจสภาพแวดล้อมได้มากขึ้น เรียนรู้คำ และพฤติกรรมใหม่ ๆ แต่มีความคิด และพฤติกรรมที่เด่น คือ ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentric) เด็กเชื่อว่าสิ่งที่ตนเห็น ตนเข้าใจนั้น คนอื่น ๆ ก็จะเห็น และเข้าใจอย่างที่ตนเห็น และตนเข้าใจ ในช่วงนี้เด็กจะมีการเลียนแบบผู้ปกครองมาก ไม่ว่าจะเป็นคำพูด ท่าทาง กิริยามารยาท และพฤติกรรมในช่วงกระบวนการการดูดซึม (Assimilation) เป็นกระบวนการที่ใช้มาก โดยเมื่อเด็กเล่น เด็กจะเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบข้างมากขึ้น รวมทั้งกระบวนการปรับเปลี่ยน (Accommodation) เช่น การเลียนแบบจะช่วยพัฒนาสติปัญญาของเด็กจากการเรียนรู้ทางสังคม

2.2 ส่วนที่สองปรากฏในเด็กอายุ 4 - 7 ขวบ เป็นขั้นความคิด แบบอัตสัมฤทธิ์ (Initiative thought) เด็กจะลดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางลง จากการเรียนรู้สิ่งแวดล้อม เด็กอาจยังแยกไม่ออกระหว่างความเพ้อฝัน หรือนิทานกับความเป็นจริง ช่วงนี้พัฒนาการทางความคิดเริ่มมีมากขึ้น

3. **ขั้นปฏิบัติการแบบรูปธรรม (The stage of concrete operations)** ปรากฏในเด็กอายุ 5 - 10 ขวบ มีความคิดที่จัดเป็นระบบมากขึ้น สามารถคิดทวนกลับ และมีสังกัดในเชิงของมวลสาร ปริมาตร และน้ำหนัก

4. **ขั้นปฏิบัติการแบบระบบ (The stage of formal operations)** เป็นความสามารถในการคิดแบบสมมติ และการคิดเป็นเหตุเป็นผล โดยมีลักษณะระบบคิดเป็น 3 ประการ ได้แก่

4.1 การสร้างการทวนกลับความคิดเกี่ยวกับความจริงกับความเป็นไปได้ (Thinking in possibilities) ผู้มีความสามารถในการคิดขั้นนี้ จะสามารถคิดสลับไปมาระหว่างความจริงกับความเป็นไปได้ ซึ่งเป็นความคิดสมมติ ผู้ที่มีพัฒนาการในขั้นนี้จะสามารถคิดในเชิงนามธรรมได้

4.2 ความคิดแบบตั้งสมมติฐานจากหลักที่กว้างกว่า (Hypothetical-deductive thinking) ผู้ที่คิดในเชิงนามธรรมได้จะสามารถตั้งสมมติฐานได้ แล้วตรวจสอบสมมติฐานด้วยการทำวิจัย

4.3 การคิดถึงการคิด (Thinking about thinking) ผู้ที่คิดในขั้นนามธรรมแบบระบบขั้นนี้จะสามารถคิดถึงความหมาย ความสำคัญ คติวิเคราะห์ และหาเหตุผลประกอบการคิดหรือการจินตนาการของตนเองซึ่งเป็นการสำรวจความคิดและการวิจารณ์ตนเองได้

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ต

โคลเบิร์ต (Kohlberg) ยึดถือ ทฤษฎีพัฒนาการทางการเรียนรู้การคิดของเพียเจต์ (Piaget) เป็นหลักในการวัดพัฒนาการทางจริยธรรม และถือว่าพัฒนาการทางจริยธรรมเป็นผลของพัฒนาการทางปัญญา ซึ่งสรุปได้ดังนี้ (พิศเพลิน เขียวหวาน และคณะ, 2546, หน้า 3 - 5)

เด็กวัยแรกเกิด - 3 ขวบ ปัญญาความคิดอยู่ในขั้นต่ำเกินกว่าที่จะเข้าใจความถูกต้องของการกระทำ เมื่อเข้าสู่ระยะที่ 2 อายุ 2 - 7 ปี เริ่มที่จะเข้าใจเกี่ยวกับความถูกต้องของการกระทำ เมื่อเข้าสู่ระยะที่ 3 อายุ 7 - 12 ปี เด็กสามารถคิดตามหลักเหตุผลได้ แต่จำกัดอยู่ในขอบเขตของสิ่งที่ป็นรูปธรรม เช่น จัดประเภทให้เป็นระบบได้ และเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะต่าง ๆ ของสิ่งที่ป็นรูปธรรมได้ เมื่อความคิดของเด็กในระยะที่ 2 และ 3 ยังจำกัดอยู่ในขอบเขตของการนึกคิดเอาเอง และการคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ป็นรูปธรรม ความคิดเกี่ยวกับความถูก - ผิดจึงจำกัดอยู่ในขอบเขตของสิ่งที่ป็นรูปธรรมเท่านั้น ไม่สามารถเข้าใจกฎเกณฑ์ของสังคมอย่างเป็นระบบ โคลเบิร์ตจัดอยู่ในระดับที่ 1 คือ ระดับก่อนกฎเกณฑ์สังคม (Preconventional level)

ผู้ที่สามารถคิดในเชิงเหตุผลนามธรรมได้ เป็นผู้มีอายุประมาณ 12 ปีขึ้นไป สามารถเข้าใจบทบาทของบุคคล และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่าง ๆ ในสังคมอย่างเป็นระบบจะตัดสินความถูกต้องของการกระทำของบุคคลต่าง ๆ ตามกฎเกณฑ์ของสังคมไทย ความเข้าใจเกี่ยวกับความถูกต้อง ในทำนองนี้จัดอยู่ในระดับที่ 2 คือ ระดับกฎเกณฑ์สังคม (Conventional morality) สำหรับผู้ที่สามารถคิดเชิงตรรกะได้เป็นอย่างดีอาจจะพัฒนาการรับรู้ของตนเอง ในระดับที่สูงขึ้นไปอีก อยู่ในระดับที่ 3 คือระดับสูงกว่ากฎเกณฑ์สังคม (Postconventional morality) ซึ่งสามารถตัดสินความถูกต้องเหมาะสมตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคม แล้วไตร่ตรองด้วยตนเองว่าถูกต้อง ผู้ที่สามารถตัดสินความถูกต้องของการกระทำในระดับสูงนี้ต้องอาศัยปัญญาความคิดระดับสูง และเป็น

ผู้ที่ช่างคิดช่างสังเกต ผู้ที่จะวิพากษ์กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ได้ ต้องใช้เวลาอีกหลายปี จากเริ่มวัยรุ่น จนกระทั่งอายุอย่างน้อย 20 ปีจึงจะทำได้

ตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก แบ่งระดับพัฒนาการออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับที่ 1 ก่อนกฎเกณฑ์สังคม ระดับที่ 2 กฎเกณฑ์สังคม และระดับที่ 3 สูงกว่ากฎเกณฑ์สังคม ในแต่ละระดับ โคลเบอร์กยังแบ่งพัฒนาการออกเป็น 2 ชั้น รวมเป็น 6 ชั้น เรียงตามลำดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 ก่อนกฎเกณฑ์สังคม (Preconventional level)

ชั้นที่ 1 การลงโทษและการเชื่อฟัง (Punishment - obedience orientation)

1. สิ่งที่ถูก

1.1 ต้องเชื่อฟัง ไม่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ที่มีการลงโทษ

1.2 ไม่ทำความเสียหายแก่ชีวิต และทรัพย์สิน

2. เหตุผล

2.1 เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ

ชั้นที่ 2 เอกบุคลลนิยม การตอบสนองความต้องการ และการชำระแลกเปลี่ยน

(Instrumental relativist orientation)

1. สิ่งที่ถูก

ระดับที่ 2 กฎเกณฑ์สังคม (Conventional morality)

ชั้นที่ 3 ความคาดหวังทางสังคม ความสัมพันธ์ และการคล้อยตาม (Good boy - nice girl orientation)

1. สิ่งที่ถูก

1.1 กระทำในสิ่งที่สังคมคาดหวัง

1.2 มีความปรารถนาดี และอาทรต่อผู้อื่น

1.3 ความไว้วางใจ ความภักดี ความเคารพ และความกตัญญู

2. เหตุผล

2.1 ต้องการเป็นคนดีในทรศนะของตน และของบุคคลต่าง ๆ ในสังคม

2.2 ต้องการรักษากฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทางสังคมเพื่อรักษาพฤติกรรมดีงามต่าง ๆ ให้คงอยู่

ชั้นที่ 4 ระบบสังคม และมโนธรรม (Law and order orientation)

1. สิ่งที่ถูก

1.1 การปฏิบัติตามหน้าที่ของตน

1.2 กฎหมายต้องเป็นกฎหมาย ยกเว้นในกรณีที่ขัดกับหน้าที่ทางสังคมอื่น ๆ

1.3 การบำเพ็ญตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม กลุ่ม หรือสถาบัน

2. เหตุผล

2.1 เพื่อให้สถาบันต่าง ๆ ของสังคมดำรงอยู่ต่อไป

2.2 รักษาระบบสังคมให้คงอยู่ไม่พังทลาย

ระดับที่ 3 สูงกว่ากฎเกณฑ์สังคม หรือตามหลักการ (Postconventional morality or principled level)

ขั้นที่ 5 สัญญาสังคมหรืออรรถประโยชน์ และสิทธิส่วนบุคคล (Social contract orientation)

1. สิ่งที่ถูก

1.1 การเข้าใจว่าบุคคลในสังคมต่างมีค่านิยม และความเห็นต่างกัน

1.2 การเข้าใจกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในสังคมว่าเกิดจากการตกลงกันของบุคคลในสังคม

1.3 การปฏิบัติตามสัญญาสังคม

2. เหตุผล

1.1 เพื่อประโยชน์ และเพื่อพิทักษ์สิทธิของทุกคนในสังคม

1.2 ความรู้สึกผูกพันต่อสัญญาสังคมกับบุคคลต่าง ๆ

ขั้นที่ 6 จริยธรรมสากล (Universal ethical principle orientation)

1. สิ่งที่ถูก

1.1 ทำตามหลักการทางจริยธรรมที่ตนเองเลือกเอง

1.2 กฎหมาย และสัญญาสังคมที่ถูกต้องควรเป็นไปตามหลักการเหล่านี้

1.3 เมื่อกฎหมายขัดกับหลักการเหล่านี้ จะต้องทำตามหลักการ

1.4 หลักการที่ถูกต้อง คือ หลักการสากลเกี่ยวกับความยุติธรรม ซึ่งได้แก่ความเสมอภาคในสิทธิของมนุษย์ และการเคารพในศักดิ์ศรีของมนุษย์

2. เหตุผล

2.1 หลักการจริยธรรมสากลเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามหลักเหตุผล

การเกิดจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบิร์ตนั้น จริยธรรมหรือความเข้าใจเกี่ยวกับความถูก-ผิด มิได้เกิดจากการเรียนรู้ มิได้เกิดจากสังคมแวดล้อม แต่เกิดจากการคิดไตร่ตรองตามเหตุผลของแต่ละบุคคล พัฒนาการของจริยธรรมเป็นผลของการสังเกต และการคิดไตร่ตรองของบุคคล ผู้ที่ไม่ชอบสังเกตหรือไม่ชอบที่จะคิดไตร่ตรอง พัฒนาการทางจริยธรรมก็ไม่เกิด แม้ว่าพัฒนาการทางปัญญาได้ เข้าสู่ขั้นสูงแล้วก็ตาม ซึ่งโคลเบิร์ต เชื่อว่า พัฒนาการเกิดเป็นขั้น ๆ จากขั้นหนึ่งไปสู่อีกขั้นหนึ่งตามลำดับอย่างแน่นอนตายตัว (Invariant) ดังนั้นจริยธรรมจึงพัฒนาเป็นขั้น ๆ จากขั้นต่ำกว่าไปสู่ขั้นสูงกว่าทีละขั้น ไม่มีการข้ามขั้น ไม่มีการสลับขั้น และไม่ว่าบุคคลจะ

เติบโตในสังคมใดหรือนับถือศาสนาใด ย่อมมีลำดับขั้นการพัฒนาของจริยธรรมที่เหมือน ๆ กัน เรียกชื่อว่า ทฤษฎีพัฒนาการเชิงโครงสร้าง (Structural development theory) และทฤษฎีพัฒนาการทางปัญญา (Cognitive development theory)

ทฤษฎีทางด้านจิตพิสัยของ แครธวอล และคณะ

แครธวอล และคณะ (Kratwohl, Bloom, & Masia) ได้ลำดับการเกิดลักษณะนิสัยของบุคคล เป็น 5 ขั้น ดังนี้ (กลุ่มส่งเสริมการเรียนการสอนและประเมินผล, 2548 , หน้า 4 - 6)

1. ขั้นรับรู้ (receiving) เป็นการพัฒนาขั้นแรกสุด ขั้นนี้บุคคลจะมีความรู้สึกรับรู้ต่อสิ่งเร้าที่กระทบต่อประสาทสัมผัสของเขา ซึ่งแบ่งเป็น 3 ขั้นย่อย ดังนี้

1.1 ขั้นรู้ตัว ได้แก่ การสังเกต รับรู้ความแตกต่างของสิ่งเร้า

1.2 ขั้นตั้งใจรับ ได้แก่ การมีความตั้งใจฝักใฝ่ต่อสิ่งเร้าเฉพาะอย่าง เริ่มสะสมความรู้หรือประสบการณ์ในสิ่งเร้าเฉพาะอย่างนั้นแล้วจึงยอมรับ

1.3 ขั้นการเลือกสรรสิ่งที่รับรู้ ได้แก่ การเลือกรับเฉพาะอย่าง เช่น สนใจอ่านเฉพาะบางเรื่อง สนใจตอบคำถามเฉพาะบางคำถาม

2. ขั้นตอบสนอง (Responding) เป็นการพัฒนาการที่สูงขึ้นมาอีกขั้นหนึ่ง ในขั้นนี้บุคคลไม่เพียงรับรู้สิ่งเร้าเท่านั้น แต่จะเริ่มมีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้า 3 ลักษณะ ดังนี้

2.1 ขั้นเต็มใจตอบสนอง เป็นการยินยอมปฏิบัติตามหลักการหรือกฎเกณฑ์และยอมรับในสิ่งที่รับรู้มา

2.2 ขั้นตั้งใจตอบสนอง เป็นขั้นที่บุคคลเริ่มอาสาที่จะเข้าร่วมปฏิบัติการกับผู้อื่น และอาจมีการพยายามหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติในสิ่งที่ขัดกับสิ่งตนรับรู้มา

2.3 ขั้นพอใจตอบสนอง เป็นขั้นที่บุคคลจะเกิดความพึงพอใจ หรือไม่พอใจต่อพฤติกรรม หรือการแสดงออกของผู้อื่นที่สอดคล้อง หรือขัดแย้งกับสิ่งที่รับรู้มา เป็นการเลือกตอบสนองต่อสิ่งเร้า

3. ขั้นเห็นคุณค่า (Valuing) เป็นขั้นที่บุคคลเริ่มเห็นคุณประโยชน์ของสิ่งที่รับรู้ และสิ่งที่ตอบสนองแล้ว เขาเริ่มยอมรับสิ่งที่ได้รับรู้มาว่า สิ่งใดมีความหมายต่อเขา และสิ่งใดไม่มีค่า ไม่มีความหมายต่อเขา เขาจะแสดงออกด้วยพฤติกรรมต่าง ๆ ตามขั้นตอนการพัฒนาย่อย ดังนี้

3.1 การยอมรับค่านิยม ได้แก่ พยายามเพิ่มพูนประสบการณ์ในสิ่งเร้านั้น ๆ พยายามปฏิบัติตามบ่อยครั้งเข้า

3.2 การแสดงความนิยมในค่านิยม ได้แก่ การเข้าช่วยเหลือสนับสนุน ร่วมมือในกิจกรรมที่ส่งเสริมสิ่งที่เห็นด้วย

3.3 การเข้าร่วมงาน ได้แก่ การเข้าไปร่วมเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มที่เขา เห็นคุณค่า และปฏิเสธ คัดค้าน โต้แย้ง หรือขัดขวางการปฏิบัติ หรือพฤติกรรมที่เขาไม่เห็นคุณค่า

4. ชั้นจัดระบบ (Organization) เมื่อบุคคลพัฒนาคุณลักษณะมาถึงขั้นนี้ เขาจะพยายาม ปรับตัวเองให้เข้ากับคุณลักษณะ หรือพฤติกรรมที่เขายอมรับ และจะพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่าง ค่านิยม (Value) ที่เขาเห็นคุณค่าหลาย ๆ อย่างพร้อม ๆ กัน พยายามจัดลำดับค่านิยมเหล่านั้น และ ปรับตัวให้เข้ากับสิ่งต่าง ๆ ที่เขายอมรับนั้น ขั้นนี้ประกอบด้วยขั้นย่อย 2 ขั้น ดังนี้

4.1 ชั้นสร้างความเข้าใจในค่านิยม เขาจะแสดงออกโดยการเข้าร่วมกลุ่มอภิปราย ร่วมสร้างแนวคิด เปรียบเทียบพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมนั้น ๆ

4.2 ชั้นสร้างระบบค่านิยม เขาจะพยายามชักนำนักค่านิยมต่าง ๆ เขายอมรับ จัดลำดับค่านิยมเหล่านั้น สร้างแผน สร้างกฎเกณฑ์ ให้สอดคล้องกับสิ่งที่เขายอมรับ และระบบที่เขา สร้างขึ้น แล้วนำไปใช้กับตัวเอง หรือพยายามชักชวนให้ผู้อื่นยอมรับกับระบบนั้น

5. ชั้นเกิดกิจนิสัย (Characterization) เป็นพัฒนาการที่ต่อจากชั้นจัดระบบ ซึ่งเป็นการเริ่มต้นของการวางตัว หรือการยอมรับสิ่งที่บุคคลเห็นคุณค่ามาเป็นลักษณะเฉพาะตัว กล่าวคือ เมื่อการจัดระบบสำหรับตัวเองเข้ารูปเข้ารอยแล้ว บุคคลก็จะยึดถือระบบที่จัดนั้นเป็นของตนเอง แล้วปฏิบัติหรือยึดถือต่อไปจนเกิดเป็นการแสดงออกโดยอัตโนมัติ หมายความว่าเมื่อใดก็ตามที่เขา อยู่ในสถานการณ์ที่ต้องตอบสนองต่อสิ่งเร้า เขาก็จะตอบสนองในรูปแบบที่คงเส้นคงวาจนจัดได้ว่า เป็นลักษณะประจำตัวของเขาในที่สุด ชั้นเกิดกิจนิสัยสามารถแบ่งเป็นขั้นย่อย 2 ขั้น ดังนี้

5.1 ชั้นสร้างข้อสรุป ได้แก่ การพยายามปรับปรุงระบบจนอยู่ในขั้นสมบูรณ์ในตัว ตามแนวหรือระบบที่ตนเองต้องการ

5.2 ชั้นกิจนิสัย ได้แก่ การแสดงออกอย่างสม่ำเสมอจนได้รับการยอมรับจากวงการ หรือหมู่คณะว่าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของเขา ซึ่งเป็นเครื่องแสดงถึงการเกิดคุณลักษณะเฉพาะ นั้น ๆ ของบุคคลแล้ว

ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม

ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม เป็นทฤษฎีที่เสนอจิตลักษณะ 8 ประการ ที่อาจเป็นสาเหตุของ พฤติกรรมของคนดี คนเก่ง และมีสุขของคนไทย (ดวงเดือน พันธุมนาวิน) (อ้างถึงใน ศูนย์ส่งเสริม และพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม, 2551, หน้า 19 - 20) ซึ่งแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ราก ลำต้น และ ส่วนที่เป็นดอก และผลของต้นไม้

ส่วนแรก คือ ราก แทนจิตลักษณะพื้นฐานสำคัญ 8 ประการ ได้แก่

1. สุขภาพจิต หมายถึง ความวิตก กังวล ตื่นเต้น ไม่สบายใจของบุคคลอย่างเหมาะสมกับ เหตุการณ์

2. ความเฉลียวฉลาดหรือสติปัญญา หมายถึง การรู้การคิดในขั้นรูปธรรมหลายด้าน และการคิดในขั้นนามธรรม ซึ่งมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการทางการรู้การคิดของเพียเจต์ (Piaget)

3. ประสบการณ์ทางสังคม หมายถึง การรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา ความเอื้ออาทร เห็นอกเห็นใจ และสามารถคาดหรือทำนายความรู้สึกของคนอื่น

ส่วนที่สอง คือ ลำต้น เป็นผลจากจิตลักษณะพื้นฐานที่ราก ประกอบด้วยจิตลักษณะ 8 ประการ ได้แก่

1. ทศนคติ ค่านิยม และคุณธรรม

ทศนคติ หมายถึง การเห็นประโยชน์ - โทษของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ค่านิยม หมายถึง สิ่งที่คุณส่วนใหญ่เห็นว่าสำคัญ คุณธรรม หมายถึง สิ่งที่คุณส่วนใหญ่เห็นว่าดีงาม ส่วนใหญ่มักจะเกี่ยวข้องกับหลักทางศาสนา เช่น ความกตัญญู ความเสียสละ ความซื่อสัตย์ ความพอใจ ไม่พอใจต่อสิ่งนั้น และพร้อมที่จะมีพฤติกรรมต่อสิ่งนั้น

2. เหตุผลเชิงจริยธรรม

เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง เจตนาของการกระทำที่ทำเพื่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว หรือพวกพ้อง ซึ่งมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีทางเหตุผลเชิงจริยธรรมของ โคลเบิร์ก (Kohlberg)

3. ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน

ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน หมายถึง ความสามารถในการคาดการณ์ไกลว่าสิ่งที่กระทำลงไปในปัจจุบันจะส่งผลอย่างไร ในปริมาณเท่าใด ต่อใคร ตลอดจนความสามารถในการอดได้ รอได้ สามารถอดเปรี้ยวไว้กินหวานได้

4. ความเชื่ออำนาจในตน

ความเชื่ออำนาจในตน หมายถึง ความเชื่อว่าผลที่ตนกำลังได้รับอยู่เกิดจากการกระทำของตนเอง มิใช่เกิดจากโชคเคราะห์ ความบังเอิญ หรือการควบคุมของคนอื่น เป็นความรู้สึกในการทำนายได้ ควบคุมได้ของบุคคล ซึ่งมีพื้นฐานมาจากทฤษฎี (Locus of control) ของรอตเตอร์ (Rotter)

5. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความมานะพยายามฝ่าฟันอุปสรรคในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยไม่ย่อท้อ ซึ่งมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีแรงจูงใจของแมคเคลแลนด์ (McClelland)

ส่วนที่สาม คือ ส่วนของดอก และผล เป็นส่วนของพฤติกรรมของคนดี และเก่ง ซึ่งแสดงพฤติกรรมการทำความดี ละเว้นความชั่ว ซึ่งเป็นพฤติกรรมของคนดี และพฤติกรรม การทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อส่วนรวมอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแบ่งเป็น 2 ส่วนด้วยกัน ดวงเดือน พันธุมนาวิ (อ้างถึงใน ศูนย์ส่งเสริม และพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม, 2551, หน้า 20 - 21) คือ

1. พฤติกรรมของคนดี ประกอบด้วย 2 พฤติกรรมหลัก ได้แก่

1.1 พฤติกรรมไม่เบียดเบียนตนเอง เป็น พฤติกรรมของบุคคล ที่ไม่ทำร้ายหรือทำลายตนเอง เช่น การดูแลสุขภาพของตนเอง การบริโภคสิ่งที่มีประโยชน์ ไม่ดื่มเหล้า ไม่สูบบุหรี่ ไม่ติดยาเสพติด ไม่เล่นการพนัน เป็นต้น

1.2 พฤติกรรมไม่เบียดเบียนผู้อื่น เป็นพฤติกรรมที่ไม่ทำร้าย ทำลายหรือทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน เช่น พฤติกรรมสุภาพบุรุษ ไม่ก้าวร้าว ขับขี่รถอย่างมีมารยาท ซื่อสัตย์ เป็นต้น

2. พฤติกรรมของคนดีและเก่ง ประกอบด้วย 2 พฤติกรรมหลัก ได้แก่

2.1 พฤติกรรมรับผิดชอบ เช่น พฤติกรรมการเรียนการทำงาน พฤติกรรมการปกครองของหัวหน้า และเคารพกฎหมาย เป็นต้น

2.2 พฤติกรรมพัฒนา เป็นการพัฒนาตนเอง ผู้อื่น และสังคม เช่น ใฝ่รู้ รักการอ่าน เป็นกัลยาณมิตร การอาสาช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม เป็นต้น

ตัวอย่าง แนวคิด และทฤษฎีที่นำเสนอดังกล่าว สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน สำหรับผู้ที่สนใจที่จะสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ควรศึกษาให้เข้าใจก่อนการพัฒนานักเรียน

ดังนั้นเพื่อให้การพัฒนา และการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นไปตามนโยบายดังกล่าว และสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ หลักการ และจุดหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) ที่มุ่งพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และพลโลก ยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนา และประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน เพื่อเป็นข้อมูลในการประเมินการเลื่อนชั้นเรียน และจบการศึกษาในระดับต่าง ๆ โดยยึดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) กำหนดไว้ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560, หน้า 5) 8 ประการ คือ 1) รักษาดี ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย และ 8) มีจิตสาธารณะ

2.3 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560)

กระทรวงศึกษาธิการ (2560, หน้า 4 - 22) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) มีสาระสำคัญ ดังนี้

วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนานักเรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติ ให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้ และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นนักเรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถ เรียนรู้ และพัฒนาตนเอง ได้เต็มตามศักยภาพ

สมรรถนะสำคัญของนักเรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งให้นักเรียนเกิดสมรรถนะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับ และส่งสารมีวัฒนธรรมในการใช้ภาษาถ่ายทอดความคิด ความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึก และทัศนะของตนเอง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และประสบการณ์อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเอง และสังคม รวมทั้งการเจรจาต่อรองเพื่อขจัด และลดปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ การเลือกรับหรือไม่รับข้อมูลข่าวสารด้วยหลักเหตุผล และความถูกต้อง ตลอดจนการเลือกใช้วิธีการสื่อสาร ที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อตนเอง และสังคม

2. ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเอง และสังคมได้อย่างเหมาะสม

3. ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหา และอุปสรรคต่าง ๆ ที่เผชิญได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรม และข้อมูลสารสนเทศ เข้าใจความสัมพันธ์ และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ ประยุกต์ความรู้ มาใช้ในการป้องกัน และแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อม

4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหา และความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม และสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเอง และผู้อื่น

5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือก และใช้ เทคโนโลยี ด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเอง และสังคม ในด้านการ เรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสม และมีคุณธรรม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) มุ่งที่จะ พัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมี ความสุขในฐานะเป็นพลเมืองไทย และพลโลก 8 ประการ คือ 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์ สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย และ 8) มีจิตสาธารณะ

นอกจากนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมให้สอดคล้อง ตามบริบท และจุดเน้นของตนเอง

แนวทางการพัฒนาการวัด และประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551, หน้า 6 - 46) กล่าวว่า การพัฒนา คุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ และการประเมินนักเรียน เพื่อให้ผ่าน เกณฑ์ตามที่สถานศึกษากำหนดทุกระดับการศึกษา เมื่อสถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนา คุณลักษณะอันพึงประสงค์แล้ว ครูที่รับผิดชอบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานักเรียนควรจะต้อง ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน นิยาม ตัวชี้วัด พฤติกรรมบ่งชี้ และเกณฑ์การให้คะแนน เพื่อพิจารณาว่าตัวชี้วัดนั้น ครอบคลุม และสอดคล้องกับลักษณะธรรมชาติของวิชางานกิจกรรมที่รับผิดชอบหรือไม่ อย่างไร

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวคิดทฤษฎี หลักการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณลักษณะ อันพึงประสงค์

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาแนวปฏิบัติในการพัฒนานักเรียนว่าจะดำเนินการพัฒนาคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ด้วยวิธีใด ดังนี้

1. บูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ
2. จัดในกิจกรรมพัฒนานักเรียน
3. จัดโครงการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์
4. ปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยสอดแทรกในกิจวัตรประจำวันของ

สถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 4 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนก่อนการพัฒนา

ขั้นตอนที่ 5 สร้างหรือเลือกเครื่องมือที่เหมาะสม/สอดคล้องกับแนวปฏิบัติที่เลือก
ดำเนินการตามขั้นตอนที่ 3

ขั้นตอนที่ 6 ดำเนินการพัฒนาให้นักเรียนตามแนวทางที่กำหนดไว้ และประเมินเป็นระยะ ๆ
นักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ให้ปรับปรุงพัฒนา แล้วประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

ขั้นตอนที่ 7 รายงานผลการพัฒนาต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง

การนำคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการดังกล่าวไปพัฒนานักเรียนให้มี
ประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลนั้น สถานศึกษาต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึง
ประสงค์อย่างชัดเจน โดยพิจารณาจาก นิยาม ตัวชี้วัดพฤติกรรมบ่งชี้ และเกณฑ์การให้คะแนนของ
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ข้อที่ 1 รักษา ศาสน์ กษัตริย์

นิยาม

รักษา ศาสน์ กษัตริย์ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการเป็นพลเมืองดีของชาติ
ธำรงไว้ซึ่งความเป็นชาติไทย ศรัทธา ยึดมั่นในศาสนา และเคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

ผู้ที่รักษา ศาสน์ กษัตริย์ คือ ผู้ที่มีลักษณะซึ่งแสดงออกถึงการเป็นพลเมืองดีของชาติ มี
ความสามัคคีปรองดอง ภูมิใจ เชิดชูความเป็นชาติไทย ปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ และ
แสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

ตัวชี้วัด

1. เป็นพลเมืองดีของชาติ
2. ธำรงไว้ซึ่งความเป็นชาติไทย
3. ศรัทธา ยึดมั่น และปฏิบัติตนตามหลักศาสนา
4. เคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

แสดงดังตาราง 2

ตาราง 2 ตัวชี้วัด และพฤติกรรมบ่งชี้รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

ตัวชี้วัด	พฤติกรรมบ่งชี้
1. เป็นพลเมืองดีของชาติ	1.1 ยืนตรงเคารพธงชาติ ร้องเพลงชาติ และอธิบายความหมาย ของเพลงชาติ ได้ถูกต้อง 1.2 ปฏิบัติตนตามสิทธิ และหน้าที่พลเมืองดีของชาติ 1.3 มีความสามัคคี ประองคอง
2. ชำรงไว้ซึ่งความเป็นชาติไทย	2.1 เข้าร่วม ส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมที่สร้างความสามัคคี ประองคอง ที่เป็นประโยชน์ต่อ โรงเรียน ชุมชน และสังคม 2.2 หวงแหน ปกป้อง ยกย่องความเป็นชาติไทย
3. ศรัทธา ยึดมั่น และปฏิบัติตนตามหลักของศาสนา	3.1 เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาที่ตนนับถือ 3.2 ปฏิบัติตนตามหลักของศาสนาที่ตนนับถือ 3.3 เป็นแบบอย่างที่ดีของศาสนิกชน
4. เคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์	4.1 เข้าร่วม และมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ 4.2 แสดงความสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระมหากษัตริย์ 4.3 แสดงออกซึ่งความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551, หน้า 6)

ข้อที่ 2 ชื่อสัตย์สุจริต

นิยาม

ชื่อสัตย์สุจริต หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในความถูกต้องประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเอง และผู้อื่นทั้งทางกาย วาจา ใจ

ผู้ที่มีความชื่อสัตย์สุจริต คือ ผู้ที่ประพฤติตรงตามความเป็นจริงทั้งทางกาย วาจา ใจ และยึดหลักความจริง ความถูกต้องในการดำเนินชีวิต มีความละเอียด และเกรงกลัวต่อการกระทำผิดตัวชี้วัด

1. ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองทั้งทางกาย วาจา ใจ

2. ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อผู้อื่นทั้งทางกาย วาจา ใจ

แสดงดังตาราง 3

ตาราง 3 ตัวชี้วัด และพฤติกรรมบ่งชี้ข้อสัต์ยู่จจริต

ตัวชี้วัด	พฤติกรรมบ่งชี้
1. ประพฤติตรงตาม ความเป็นจริงต่อ ตนเองทั้งทางกาย วาจา ใจ	1.1 ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง และเป็นจริง 1.2 ปฏิบัติตนโดยคำนึงถึงความถูกต้องละเอียด และเกรงกลัวต่อการกระทำผิด 1.3 ปฏิบัติตามคำมั่นสัญญา
2. ประพฤติตรงตาม ความเป็นจริงต่อผู้อื่น ทั้งทางกาย วาจา ใจ	2.1 ไม่ถือเอาสิ่งของ หรือผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง 2.2 ปฏิบัติตนต่อผู้อื่นด้วยความซื่อตรง 2.3 ไม่หาประโยชน์ในทางที่ไม่ถูกต้อง

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551, หน้า 14)

ข้อที่ 3 มีวินัย

นิยาม

มีวินัย หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในข้อตกลง กฎเกณฑ์ และระเบียบ
ข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียน และสังคม

ผู้ที่มีวินัย คือ ผู้ที่ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับของครอบครัว
โรงเรียน และสังคมเป็นปกติวิสัย ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น

ตัวชี้วัด

ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียน และสังคม แสดง
ดังตาราง 4

ตาราง 4 ตัวชี้วัด และพฤติกรรมบ่งชี้มีวินัย

ตัวชี้วัด	พฤติกรรมบ่งชี้
1. ปฏิบัติตามข้อตกลงตามกฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียน และสังคม	1.1 ปฏิบัติตน ตามข้อตกลง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับของ ครอบครั้ว โรงเรียน และสังคม ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น 1.2 ตรงต่อเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน และรับผิดชอบในการทำงาน

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551, หน้า 19)

ข้อที่ 4 ใฝ่เรียนรู้

นิยาม

ใฝ่เรียนรู้ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียน แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายใน และภายนอกโรงเรียน

ผู้ที่ใฝ่เรียนรู้ คือ ผู้ที่มีลักษณะซึ่งแสดงออกถึงความตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียน และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายใน และภายนอกโรงเรียน อย่างสม่ำเสมอ ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม บันทึกความรู้ วิเคราะห์ สรุปเป็นองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอด เผยแพร่ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ตัวชี้วัด

1. ตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียน และเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้
2. แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ ต่าง ๆ ทั้งภายใน และภายนอกโรงเรียนด้วยการเลือกใช้ สื่ออย่างเหมาะสม สรุปเป็นองค์ความรู้ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

แสดงดังตาราง 5

ตาราง 5 ตัวชี้วัด และพฤติกรรมบ่งชี้การเรียนรู้

ตัวชี้วัด	พฤติกรรมบ่งชี้
1. ตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียนและเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้	1.1 ตั้งใจเรียน 1.2 เอาใจใส่ และมีความเพียรพยายามในการเรียนรู้ 1.3 สนใจเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ
2. แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งภายใน และภายนอกโรงเรียน ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม สรุปลงเป็นองค์ความรู้ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	2.1 ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากหนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ แหล่งเรียนรู้ทั้งภายใน และภายนอกโรงเรียน และเลือกใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม 2.2 บันทึกความรู้ วิเคราะห์ตรวจสอบ จากสิ่งที่เรียนรู้ สรุปลงเป็นองค์ความรู้ 2.3 แลกเปลี่ยนความรู้ ด้วยวิธีการต่าง ๆ และนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551, หน้า 22)

ข้อที่ 5 อยู่อย่างพอเพียง

นิยาม

อยู่อย่างพอเพียง หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ผู้ที่อยู่อย่างพอเพียง คือ ผู้ที่ดำเนินชีวิตอย่างประมาณตน มีเหตุผล รอบคอบ ระมัดระวัง อยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยความรับผิดชอบ ไม่เบียดเบียนผู้อื่น เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่าง ๆ มีการวางแผน ป้องกันความเสี่ยง และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

ตัวชี้วัด

1. ดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม
2. มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

แสดงดังตาราง 6

ตาราง 6 ตัวชี้วัด และพฤติกรรมบ่งชี้ที่อยู่อย่างพอเพียง

ตัวชี้วัด	พฤติกรรมบ่งชี้
1. ดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม	1.1 ใช้ทรัพย์สินของตนเอง เช่น เงิน สิ่งของ เครื่องใช้ ฯลฯ อย่างประหยัด คู้มค่า และเก็บรักษาดูแลอย่างดี รวมทั้งการใช้เวลาอย่างเหมาะสม 1.2 ใช้ทรัพยากรของส่วนรวมอย่างประหยัด คู้มค่า และเก็บรักษา ดูแลอย่างดี 1.3 ปฏิบัติตน และตัดสินใจด้วยความรอบคอบ มีเหตุผล 1.4 ไม่เอาเปรียบผู้อื่น และไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน พร้อมให้อภัย เมื่อผู้อื่นกระทำผิดพลาด
2. มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีปรับตัว เพื่ออยู่ในสังคมได้อย่าง มีความสุข	2.1 วางแผนการเรียน การทำงาน และการใช้ชีวิตประจำวันบนพื้นฐาน ของความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร 2.2 รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม และสภาพแวดล้อม ยอมรับ และ ปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551, หน้า 27)

ข้อที่ 6 มุ่งมั่นในการทำงาน

นิยาม

มุ่งมั่นในการทำงาน หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจ และรับผิดชอบในการทำหน้าที่การทำงาน ด้วยความเพียรพยายาม อุตทน เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย

ผู้ที่มุ่งมั่นในการทำงาน คือ ผู้ที่มีลักษณะซึ่งแสดงออกถึงความตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความเพียรพยายาม ทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ ในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วง ตามเป้าหมายที่กำหนดด้วยความรับผิดชอบ และมีความภาคภูมิใจในผลงาน

ตัวชี้วัด

1. ตั้งใจ และรับผิดชอบในหน้าที่การงาน
2. ทำงานด้วย ความเพียรพยายาม และอุตทนเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย

แสดงดังตาราง 7

ตาราง 7 ตัวชี้วัด และพฤติกรรมบ่งชี้มุ่งมั่นในการทำงาน

ตัวชี้วัด	พฤติกรรมบ่งชี้
1. ตั้งใจ และรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่การทำงาน	1.1 เอาใจใส่ต่อการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย 1.2 ตั้งใจ และรับผิดชอบในการทำงานให้สำเร็จ 1.3 ปรับปรุง และพัฒนาการทำงานด้วยตนเอง
2. ทำงานด้วยความเพียรพยายาม และอดทน เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย	2.1 ทุ่มเททำงาน อดทน ไม่ย่อท้อต่อปัญหา และอุปสรรคในการทำงาน 2.2 พยายามแก้ปัญหา และอุปสรรคในการทำงานให้สำเร็จ 2.3 ชื่นชมผลงานด้วยความภาคภูมิใจ

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551, หน้า 32)

ข้อที่ 7 รักความเป็นไทย

นิยาม

รักความเป็นไทย หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า ร่วมอนุรักษ์ สืบทอดภูมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรม ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม

ผู้ที่รักความเป็นไทย คือ ผู้ที่มีความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า ชื่นชม มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ สืบทอด เผยแพร่ภูมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรมไทย มีความกตัญญู กตเวที ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารอย่างถูกต้องเหมาะสม

ตัวชี้วัด

1. ภาคภูมิใจในขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมไทย และมีความกตัญญู กตเวที

2. เห็นคุณค่า และใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

3. อนุรักษ์ และสืบทอดภูมิปัญญาไทย

แสดงดังตาราง 8

ตาราง 8 ตัวชี้วัด และพฤติกรรมบ่งชี้รักความเป็นไทย

ตัวชี้วัด	พฤติกรรมบ่งชี้
1. ภาคภูมิใจในขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปะ วัฒนธรรมไทย และมีความกตัญญู กตเวที	1.1 แต่งกาย และมีมารยาทงดงามแบบไทย มีสัมมาคารวะ กตัญญู กตเวที ต่อผู้มีพระคุณ 1.2 ร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรมไทย 1.3 ชักชวน แนะนำให้ผู้อื่นปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรมไทย
2. เห็นคุณค่า และใช้ภาษาไทย ในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสม	2.1 ใช้ภาษาไทย และเลขไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสม 2.2 ชักชวน แนะนำ ให้ผู้อื่นเห็นคุณค่าของการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้องเหมาะสม
3. อนุรักษ์ สืบทอดภูมิปัญญาไทย	3.1 นำภูมิปัญญาไทยมาใช้ให้เหมาะสมในวิถีชีวิต 3.2 ร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาไทย 3.3 แนะนำ มีส่วนร่วมในการสืบทอดภูมิปัญญาไทย

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551, หน้า 37)

ข้อที่ 8 มีจิตสาธารณะ

นิยาม

มีจิตสาธารณะ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือสถานการณ์ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชน และสังคม ด้วยความเต็มใจ กระตือรือร้นโดยไม่หวังผลตอบแทน

ผู้ที่มีจิตสาธารณะ คือ ผู้ที่มีลักษณะเป็นผู้ให้ และช่วยเหลือผู้อื่น แบ่งปันความสุขส่วนตน เพื่อทำประโยชน์แก่ส่วนรวม เข้าใจ เห็นใจผู้ที่มีความเดือดร้อน อาสาช่วยเหลือสังคม อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ด้วยร่างกาย สติปัญญา ลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา หรือร่วมสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามให้เกิดในชุมชน โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน

ตัวชี้วัด

1. ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจโดยไม่หวังผลตอบแทน
2. เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม

แสดงดังตาราง 9

ตาราง 9 ตัวชี้วัด และพฤติกรรมบ่งชี้มีจิตสาธารณะ

ตัวชี้วัด	พฤติกรรมบ่งชี้
1. ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ โดยไม่หวังผลตอบแทน	1.1 ช่วยพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูทำงานด้วยความเต็มใจ 1.2 อาสาทำงานให้ผู้อื่นด้วยกำลังกาย กำลังใจ และกำลังสติปัญญา โดยไม่หวังผลตอบแทน 1.3 แบ่งปันสิ่งของ ทรัพย์สิน และอื่น ๆ และช่วยแก้ปัญหาหรือสร้างความสุขให้กับผู้อื่น
2. เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม	2.1 ดูแลรักษาสาธารณสมบัติ และสิ่งแวดล้อมด้วยความเต็มใจ 2.2 เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม 2.3 เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา หรือร่วมสร้างสิ่งที่ดีงามของส่วนรวม ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยความกระตือรือร้น

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551, หน้า 45)

3. บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

3.1 การดำเนินงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

เขต 1

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 กับการดำเนินงานวิชาการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1, 2561, เว็บไซต์)

1. จัดทำนโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย มาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการของท้องถิ่น

2. วิเคราะห์การจัดตั้งงบประมาณเงินอุดหนุนทั่วไปของสถานศึกษาและหน่วยงานในเขตพื้นที่การศึกษา และแจ้งจัดสรรงบประมาณที่ได้รับให้หน่วยงานข้างต้นรับทราบ และกำกับตรวจสอบ ติดตามการใช้จ่ายงบประมาณของหน่วยงานดังกล่าว
3. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
4. กำกับ ดูแล ติดตาม และประเมินผลสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และในเขตพื้นที่การศึกษา
5. ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และรวบรวมข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาเขตพื้นที่การศึกษา
6. ประสานการระดมทรัพยากรต่าง ๆ รวมทั้งทรัพยากรบุคคล เพื่อส่งเสริม สนับสนุน การจัด และพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
7. จัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และประเมินผลสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
8. ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาของสถานศึกษาของเอกชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งบุคคล องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันอื่นที่จัดรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา
9. ดำเนินการ และประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัย และพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา
10. ประสาน ส่งเสริมการดำเนินงานของคณะกรรมการ และคณะทำงานด้านการศึกษา
11. ประสานการปฏิบัติราชการทั่วไปกับองค์กร หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะสำนักงานผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการในเขตพื้นที่การศึกษา
12. ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับกิจกรรมภายในเขตพื้นที่การศึกษาที่มีได้รับบุให้เป็นหน้าที่ของผู้ใดโดยเฉพาะ หรือปฏิบัติงานอื่นตามที่มอบหมาย

จากภารกิจของชาติ และภารกิจของกระทรวงศึกษาธิการด้านการศึกษา ได้แก่ ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 - 2561) แผนปรองดองแห่งชาติ ยุทธศาสตร์การ จัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2555 นโยบายการพัฒนาการศึกษาของ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ และของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แผนปฏิบัติราชการ 4 ปี ยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด และจังหวัด ตลอดจนการวิเคราะห์ สภาพแวดล้อมภายใน และภายนอกองค์กร (SWOT analysis) รวมถึงการเชื่อมโยงกับอำนาจหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยประมวล จากผลการดำเนินงานที่ผ่านมา และข้อมูลการบริหารจัดการการศึกษาที่เกี่ยวข้องมากำหนดเป็น

กรอบแนวทางในการกำหนดทิศทาง และแนวทางในการจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุด

3.2 งานส่งเสริมความประพฤตินักเรียน นักศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

ขอบข่าย / ภารกิจของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คือประสานการป้องกัน และแก้ไขปัญหาการใช้สารเสพติด และส่งเสริมป้องกัน แก้ไข และคุ้มครอง ความประพฤตินักเรียนนักศึกษา รวมทั้งระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

งานส่งเสริมความประพฤตินักเรียน นักศึกษา

1. ชื่อกระบวนการ งานส่งเสริมความประพฤตินักเรียน นักศึกษา
2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมความประพฤตินักเรียน และนักศึกษาระดับจังหวัด และระดับ เขตพื้นที่การศึกษา

2.2 เพื่อสร้างเครือข่ายสถานศึกษา และผู้ปกครองนักเรียนนักศึกษา และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมความประพฤตินักเรียนนักศึกษาในระดับจังหวัด และระดับเขตพื้นที่การศึกษา

2.3 เพื่อป้องกัน และแก้ไขปัญหาความประพฤตินักเรียน และนักศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

3. ขอบเขตของงาน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ดำเนินการจัดทำโครงการส่งเสริมความประพฤตินักเรียน นักศึกษาตามสภาพปัญหาของจังหวัด และเขตพื้นที่การศึกษา ประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาเครือข่าย และพนักงานเจ้าหน้าที่ส่งเสริมความประพฤตินักเรียน และนักศึกษา

4. ขั้นตอนการปฏิบัติงาน

4.1 จัดตั้งศูนย์ส่งเสริมความประพฤตินักเรียน และนักศึกษาระดับจังหวัด ระดับเขตพื้นที่การศึกษา

4.2 จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานให้หน่วยงาน และสถานศึกษาในการดำเนินงานส่งเสริม ความประพฤตินักเรียนนักศึกษา

4.3 อบรมชี้แนะเบี่ยน และแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ส่งเสริมความประพฤตินักเรียน และนักศึกษา

4.4 สร้างเครือข่ายศูนย์ส่งเสริมความประพฤตินักเรียน และนักศึกษาในระดับจังหวัด และเขตพื้นที่การศึกษา

4.5 จัดทำระบบเฝ้าระวังป้องกันปัญหาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน และนักศึกษาร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ตำรวจ พัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด เป็นต้น

4.6 ร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการออกตรวจร่วม และการจัดระเบียบสังคม

4.7 รายงานติดตามผลเป็นระยะอย่างต่อเนื่องเพื่อแก้ปัญหาร่วมกัน

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยในประเทศ

4.1.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานวิชาการ

อนุชา อินทร์มั่ง (2551, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา สภาพ และปัญหาการบริหารงานวิชาการของข้าราชการครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการจัดหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ควรจัดกิจกรรมตามหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ควรจัดทำแผนการเรียนรู้ใหม่อยู่เสมอ สนับสนุนให้ครูทำการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อปรับปรุงหลักสูตรของโรงเรียนด้านสื่อการเรียนการสอน ควรส่งเสริมให้ครูสามารถใช้สื่ออย่างเต็มศักยภาพ ครูสามารถผลิตสื่อการเรียนการสอนจากธรรมชาติ ส่งเสริมด้านจัดนิเทศการสอน โดยให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน โรงเรียนส่งเสริมให้ครูทำการประเมินผลก่อน และหลังการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาตนเอง

บุชา ศรีสร้อย (2551, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพ และปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษาสกนนคร เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกนนคร เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ปัญหาของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกนนคร เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 3) ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกนนคร เขต 3 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกนนคร เขต 3 ไม่แตกต่างกัน 5) ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพ และปัญหาของการบริหารงาน

วิชาการของโรงเรียน โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 6) งานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนนคร เขต 3 ที่ควรได้รับการพัฒนาการมี 5 ด้าน ได้แก่ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษาด้านการส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการ และด้านการส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคลครอบครัว องค์กรหน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

ลี พง (2552, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา สภาพ และปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดแผนกศึกษานิเทศก์นครหลวงเวียงจันทน์ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูจำแนกตามขนาดโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดแผนกศึกษานิเทศก์นครหลวงเวียงจันทน์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอยู่ในระดับมาก แต่ปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ผลการเปรียบเทียบสภาพ และปัญหาจำแนกตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูโดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน 2) สภาพการบริหารงานวิชาการ ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียน ทั้ง 3 ขนาด ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่อยู่ในระดับมาก และผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการ มีความแตกต่างอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนปัญหาการบริหารงานวิชาการ โดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง และผลการเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานวิชาการ ทั้ง 3 ขนาด โรงเรียน ไม่แตกต่างกัน และ 3) สภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาตามความคิดเห็นของครูในโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด โดยรวมส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นโรงเรียนขนาดใหญ่อยู่ในระดับมากผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการโดยรวม ทั้ง 3 ขนาด โรงเรียนมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนปัญหาการบริหารงานวิชาการ ตามความคิดเห็นของครูโดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง และผลการเปรียบเทียบสภาพ และปัญหาการบริหารงานวิชาการ ตามความคิดเห็นของครูใน โรงเรียนทั้ง 3 ขนาด ไม่แตกต่างกัน

ตรี โชค กางกั้น (2552, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพ และปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลิขบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลิขบุรีในภาพรวม และรายด้าน อยู่ในระดับมาก โดยโรงเรียนมีสภาพการบริหารงานด้านกิจกรรมนักเรียนเป็นอันดับแรก รองลงมาเป็นด้านการเรียนการสอน และมีสภาพการบริหารงานด้านวัสดุประกอบหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอนเป็นอันดับสุดท้าย ส่วนปัญหาการบริหารงานวิชาการ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยโรงเรียนมีปัญหาการบริหารงานด้านวัสดุ

ประกอบหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอนเป็นอันดับแรก รองลงมาเป็นด้านหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ และมีปัญหาการบริหารงานด้านกิจกรรมนักเรียน เป็นอันดับสุดท้าย 2) การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเมื่อจำแนกตามตำแหน่งระหว่างผู้บริหาร และครูผู้สอน และจำแนกตามวุฒิการศึกษา ระหว่างปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำแนกตามวิทยฐานะ ระหว่างกลุ่มครูชำนาญการ กับกลุ่มครูชำนาญการพิเศษ ครูเชี่ยวชาญหรือเชี่ยวชาญพิเศษ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน วิธีการพัฒนาตนเอง และภาระการเป็นหนี้ ไม่แตกต่างกัน ส่วนการเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน เมื่อจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ผู้ที่มีประสบการณ์การทำงาน 11 - 15 ปี กับน้อยกว่า 11 ปี และกับ 16 - 20 ปี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง วุฒิการศึกษาวิทยฐานะ วิธีการพัฒนาตนเอง และภาระการเป็นหนี้ ไม่แตกต่างกัน

วรารักษ์ อรินชนพล (2552, หน้า 161) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เพื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุดได้แก่ ด้านการบริหารการเรียนการสอน รองลงมาได้แก่ ด้านการบริหารการประเมินผลการเรียน และด้านกรณีศึกษากับด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ ส่วนด้านที่มีปัญหาน้อยที่สุดได้แก่ ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ 2) ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครราชสีมา โดยภาพรวม มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีปัญหามากที่สุด ได้แก่ ด้านการบริหารการประเมินผลการเรียน 3) การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครราชสีมา ระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดใหญ่ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้น ด้านการบริหารการเรียนการสอนไม่แตกต่าง และเมื่อเปรียบเทียบ ระหว่างโรงเรียนในเขตอำเภอเมืองกับโรงเรียนนอกเขตอำเภอเมือง ทั้งโดยภาพรวม และเป็นรายด้าน ไม่แตกต่างกัน 4) การเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดนครราชสีมา ระหว่างโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดใหญ่ พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ด้านได้แก่ ด้านการบริหารหลักสูตร และด้านการบริหารการเรียนการสอน ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน 5) แนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนครราชสีมา 3

อันดับแรกในแต่ละด้าน ดังนี้ ปัญหาด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีแนวทางแก้ไข โดย ควบคุมภาระงานด้านอื่นให้ครูสอนวิชาเดียวแต่หลายห้อง เผยแพร่ผลงานการวิจัยทางวารสาร/เว็บไซต์ (Websites) ของโรงเรียน/สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียนควรจัดอบรม ประชุมปฏิบัติการ เพื่อให้ความรู้ในเรื่องการทำวิจัยให้กับครู ปัญหาด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี มีแนวทางการแก้ไขปัญหาโดยให้ซ่อมแซมสื่อที่มีอยู่ จัดทำประดิษฐ์ขึ้นเอง โดยใช้วัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น ยืม โรงเรียน/หน่วยงานอื่น โรงเรียนควรจัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปี โรงเรียนควรสำรวจสื่อที่เป็นบุคคล แหล่งการเรียนรู้ จัดทำทะเบียนฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ทำแผนการบริการ นำนักเรียนไปทัศนศึกษา เชิญวิทยากรชุมชนมาให้ความรู้ และปัญหาด้านการนิเทศการศึกษา มีแนวทางแก้ไขปัญหาโดยจัดอบรมให้ความรู้วิธีการนิเทศแบบตัวต่อตัว (Coaching) ดำเนินการนิเทศโดยหัวหน้ากลุ่ม หัวหน้าแผนกหัวหน้าฝ่าย ใช้เวลาในช่วงเช้า/พักเที่ยง/หลังเลิกเรียน โดยการพูดคุยให้คำแนะนำ และ ควรจัดอบรมให้ความรู้กับบุคลากรในโรงเรียนหรือประชุมปฏิบัติการ

เรวดี เถาศุด (2553, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาการบริหารงานวิชาการ ในโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพเหนือ สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพเหนือ สังกัดกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก มีปัญหาในการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับน้อย แต่เมื่อพิจารณารายรายด้าน พบว่า การปฏิบัติงานด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านอื่นอยู่ในระดับมากทุกด้าน สำหรับปัญหาอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน และ 2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเปรียบเทียบสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนกลุ่มกรุงเทพเหนือ สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหาร และครูที่มีตำแหน่ง และระดับการศึกษาต่างกัน มีการปฏิบัติงานในระดับมากไม่ต่างกัน และมีปัญหาการบริหารวิชาการในระดับน้อยไม่แตกต่างกัน ทั้งในภาพรวม และรายด้านสำหรับประสบการณ์ทำงานที่แตกต่างกัน ในภาพรวมมีการปฏิบัติงานและปัญหาการบริหารงานวิชาการแตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มประสบการณ์ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป มีระดับการปฏิบัติงานด้านวิชาการมากกว่า และมีระดับปัญหาน้อยกว่ากลุ่มที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 10 ปี ทั้งในภาพรวม และรายด้าน ส่วนการปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน ในภาพรวม พบว่า มีการปฏิบัติงานไม่ต่างกัน แต่เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีการปฏิบัติงานมากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง ส่วนระดับปัญหาในภาพรวม โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีการปฏิบัติงานไม่ต่างกัน แต่เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า โรงเรียนขนาดกลางมีปัญหาด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่

เย็นจิตร รัตนาแพง (2553, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า 1) บุคลากรโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 มีปัญหาการบริหารงานวิชาการ โดยรวม และรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับน้อย เมื่อจำนวนเป็นรายด้าน พบว่า มีปัญหามากที่สุด 3 ด้าน คือ ด้านการวัดผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และมีปัญหาน้อยที่สุดคือ ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการแนะแนวการศึกษา และ 2) บุคลากรโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดโรงเรียน มีประสบการณ์การทำงาน และสถานภาพในโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานวิชาการ โดยรวม และเป็นรายด้านทุกข้อ ไม่แตกต่างกัน

จิตติพงษ์ กาดิวส์ (2553, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพ และปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีนครราชสีมา หนองคาย และหนองบัวลำภู ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในฝัน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอน อยู่ในระดับมาก ทั้งโดยรวม และรายด้าน ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในฝันตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียน และครูผู้สอน โดยรวมแตกต่างกัน โดยผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในฝันมากกว่าความคิดเห็นของครูผู้สอน 2) ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในฝัน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียน และครูผู้สอน อยู่ในระดับน้อยทั้งโดยรวม และรายด้าน ผลการเปรียบเทียบปัญหา การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในฝันตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียน และครูผู้สอน โดยรวมไม่แตกต่างกัน โดยครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในฝันมากกว่าความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียน 3) สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในฝัน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา และผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในฝันตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา และผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ไม่แตกต่างกัน ทั้งโดยรวม และรายด้าน 4) ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในฝันตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา และผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อยู่ในระดับน้อย ทั้งโดยรวม และรายด้าน ผลการเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในฝันตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา และผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ไม่แตกต่างกัน ทั้งโดยรวม และรายด้าน และ 5) สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในฝัน ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนโรงเรียนประถมศึกษา และครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา อยู่ในระดับมาก ทั้ง

โดยรวม และรายด้านผลการเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในพื้นที่ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน โรงเรียนประถมศึกษา และครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมแตกต่างกัน โดยครูผู้สอนโรงเรียนมัศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในพื้นที่มากกว่าความคิดเห็นของครูผู้สอนโรงเรียนประถมศึกษา ส่วนปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในพื้นที่ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน โรงเรียนประถมศึกษา และครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา อยู่ในระดับน้อยทั้งโดยรวม และรายด้านผลการเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในพื้นที่ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน โรงเรียนประถมศึกษา และครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมแตกต่างกัน โดยครูผู้สอนโรงเรียนประถมศึกษา เห็นว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในพื้นที่มีปัญหามากกว่าครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา

อนุภรณ์ สอนมะม่วง (2553, หน้า 80) ได้ศึกษาเรื่อง ศึกษาสภาพ และปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 มีสภาพการบริหารงานวิชาการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยสถานศึกษาขนาดกลาง มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมมากที่สุด รองลงมา คือ สถานศึกษาขนาดเล็ก และสถานศึกษาขนาดใหญ่ 2) สภาพการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 ที่มีขนาดต่างกัน มีสภาพการบริหารงานวิชาการในภาพรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน 3) สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2 มีปัญหาการบริหารงานวิชาการ ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดยสถานศึกษาขนาดกลาง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ สถานศึกษาขนาดเล็ก และสถานศึกษาขนาดใหญ่ และ 4) ปัญหาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 ที่มีขนาดต่างกัน มีปัญหาการบริหารงานวิชาการในภาพรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน

สวรส เอกบุตร (2553, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพ และปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร และครู โรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร และครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร และครู โดยรวมอยู่ในระดับน้อย 2) ระดับสภาพ และปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร และครูโรงเรียนมัธยมศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน แต่ไม่แตกต่างกันตามระดับการศึกษา

กรทิพย์ ศกุนตานุรักษ์ (2554, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพ และปัญหาการบริหารงาน วิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา และหัวหน้าวิชาการ โรงเรียนมีความคิดเห็นต่อสภาพ และ ปัญหาการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก และมีปัญหาการบริหารงานวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย

4.1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์

พิชิต บุญสาร (2550, หน้า 110 - 112) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้าง ความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนนานกษุมวิทวิทยา อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ โดยใช้ กลยุทธ์การประชุมแบบมีส่วนร่วม กิจกรรมประกวดมารยาท กิจกรรมประกวดการแต่งกายถูกต้อง ตามระเบียบของโรงเรียน กิจกรรมประกวดเขตพื้นที่รับผิดชอบ กิจกรรมประกวดห้องเรียนนำอยู่ กิจกรรมอบรมนักเรียนในวันสุดท้าย และ การนิเทศกำกับ ติดตาม ทำให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจผู้มีการยาทเรียบร้อย มีสัมมาคารวะ นักเรียนแต่งกายถูกต้องตามระเบียบโรงเรียนทุกคน มีความรับผิดชอบในการทำความสะอาดห้องเรียน และบริเวณที่รับผิดชอบ เป็นผู้ที่เข้าใจใน การปฏิบัติตนที่แสดงออกถึงการมีวินัย และมีความรับผิดชอบ

สุพจน์ เขียวรัมย์ (2550, หน้า 105 - 108) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้าง วินัยนักเรียนด้านความสะอาด โรงเรียนอานวยศิลป์สารกิจ อำเภอลำดวน จังหวัด นครราชสีมา พบว่ากลยุทธ์การประชุมแบบมีส่วนร่วม และการนิเทศ ทำให้นักเรียนปรับเปลี่ยน พฤติกรรมใน การมีวินัยด้านการรักษาความสะอาดดีขึ้น นักเรียนเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มี ความรับผิดชอบ มีความตระหนัก และเอาใจใส่ในการรักษาความสะอาดห้องเรียน ส่งผลให้ ห้องเรียนสะอาด เอื้อต่อการเรียนการสอน และพัฒนาคุณภาพการศึกษา

สุกิจ สมปาน (2550, หน้า 68 - 70) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัย นักเรียน โรงเรียนร่วมโพธิ์วิทยา อำเภอลำดวน จังหวัดศรีสะเกษ โดยใช้กลยุทธ์การประชุมแบบ มีส่วนร่วม การจัดกิจกรรมรณรงค์การนิเทศภายใน ทำให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายสามารถพัฒนา ตนเองให้มีวินัยดีขึ้น นักเรียนมาเข้าแถวทันต่อเวลาตามที่โรงเรียนกำหนด ส่งงานครูตรงตามเวลา และเข้าห้องเรียนตรงเวลา ตั้งใจเรียน มีความเอาใจใส่งาน และหน้าที่ที่ครูมอบหมายเป็นอย่างดี และทำเสร็จตามเวลาที่กำหนด นักเรียนแต่งกายสุภาพเรียบร้อย ห้องเรียน และเขตพื้นที่แบ่งให้ รับผิดชอบมีความสะอาดมากขึ้น

ดาวเรือง สว่างแสง (2552, หน้า 56 - 57) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้าง วินัยนักเรียนด้านความสะอาด โรงเรียนบ้านหนองชุม อำเภอบัวแก้ว จังหวัดยโสธร โดยใช้กลยุทธ์ การประชุมแบบมีส่วนร่วม ทำให้เกิดกิจกรรมพัฒนาวินัย 4 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมร่วมด้วย

ช่วยกัน กิจกรรมแปรงฟันหลังอาหารกลางวัน กิจกรรมขยะมีค่า กิจกรรมตรวจความสะอาดของร่างกาย ห้องเรียน และเขตรับผิดชอบ ทำให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านการรักษาความสะอาดของตนเองดีขึ้น

ปรียาภรณ์ เชียงเครือ (2552, หน้า 82 - 85) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านคลองกุ่ม จังหวัดนครราชสีมา ด้วยกิจกรรม 5 กิจกรรม คือ กิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรมประจำสัปดาห์ กิจกรรมการประกวด กิจกรรมที่ดูแลน้อง กิจกรรมห้องเรียนน่าอยู่ และกิจกรรมเข้าค่ายธรรมะ ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมที่พึงประสงค์รวม 3 ด้าน คือ 1) ความซื่อสัตย์ พบว่า นักเรียนปรับเปลี่ยนนิสัยพฤติกรรมให้เป็นคนที่มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองมากขึ้น ขอมรับผิดเมื่อทำผิด พูดแต่ความจริง ไม่ลอกการบ้านเพื่อน ไม่ทุจริตในการสอบ ปฏิบัติตามข้อตกลงต่าง ๆ 2) ด้านความมีวินัยในตนเองพบว่า ประพฤติปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน แต่งกายถูกระเบียบ รักษาความสะอาดของห้องเรียน และโรงเรียน เข้าแถวเป็นระเบียบพูดจาสุภาพ และ 3) ด้านความรับผิดชอบพบว่านักเรียนตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ประพฤติตนเป็นคนดี มีความรักความสามัคคี ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เคารพเชื่อฟังครู

อาภาพร เหล็กกล้า (2553, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนสมเด็จพระญาณสังวร จังหวัดยโสธร พบว่า การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนสมเด็จพระญาณสังวร โดยใช้กลยุทธ์การประชุมแบบมีส่วนร่วม และการนิเทศกำกับ ติดตาม เมื่อพัฒนาครบ 2 วงรอบแล้ว ทำให้นักเรียนมีการพัฒนา และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป็นผู้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านความรับผิดชอบดีขึ้น

สำลี สีลาโคตร (2553, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนบ้านสะอาดเจริญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ผลการวิจัย พบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ด้านวินัย ด้านอยู่อย่างพอเพียง และด้านมีจิตสาธารณะ มีปัญหาในระดับมากที่สุด ควรได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน ผู้วิจัย และกลุ่มผู้ร่วมวิจัยจึงจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน 3 โครงการได้แก่ โครงการพัฒนาวินัย โครงการหนูน้อยพอเพียง และโครงการอาสาสมัครน้อย ผลการดำเนินงานตามโครงการ พบว่า บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ทุกโครงการ โดยในภาพรวมนักเรียนแสดงออกถึงพฤติกรรมที่ดีขึ้น มีระดับปัญหาน้อยลง ยกเว้นบางพฤติกรรม เช่น การอ้อมทrophy การบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม เป็นต้น ซึ่งกลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้เสนอโรงเรียนดำเนินการพัฒนาซ้ำอีกในปีการศึกษาต่อไป

ทองพูล ภูสิม (2553, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 กรณีศึกษา โรงเรียนแกดำวิทยาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 8 ผลการวิจัยพบว่า สภาพก่อนการดำเนินการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทั้ง 8 ประการของนักเรียน โรงเรียนแกดำวิทยาคาร พบว่าพฤติกรรมโดยรวมของนักเรียนจากการประเมินของครู ผู้ปกครองนักเรียน และตัวนักเรียนเอง อยู่ในระดับปฏิบัติการปานกลางจากการสอบถาม การสัมภาษณ์คณะครู ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียน เกี่ยวกับเรื่องคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ของนักเรียนพบว่า ระดับพฤติกรรมยังไม่เป็นไปตามความต้องการของคณะครู และผู้ปกครอง หลักจากที่ได้พัฒนาโดยใช้กระบวนการวงจรคุณภาพเดมมิ่ง (PDCA) และการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม และคุณธรรมอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 เพิ่มขึ้นจากก่อนการพัฒนาในทุกด้านนั้นคือ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมในแต่ละด้าน ก่อนการพัฒนา มีค่าเฉลี่ย จากครู 3.50 ผู้ปกครอง 3.49 และนักเรียน 3.69 หลังจากการพัฒนาพบว่า พฤติกรรมของนักเรียนมีการพัฒนาขึ้นในทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ย จากครู 4.49 ผู้ปกครอง 4.48 และนักเรียน 4.49

อเนก นาคเจริญ (2554, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนนักศึกษากรณีศึกษาโรงเรียนธรรมาวุธเทคโนโลยี สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนกระทรวงศึกษาธิการ ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนศึกษาโรงเรียนธรรมาวุธเทคโนโลยี มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในภาพรวมอยู่ในระบอบน้อย ผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พบว่า ประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างก่อนการพัฒนา และหลังการพัฒนา นักเรียน นักศึกษามีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดีขึ้นกว่าเดิม และสามารถช่วยแก้ปัญหาด้านการเรียน ด้านความประพฤติของนักเรียนนักศึกษาได้เป็นอย่างดี

นิพนธ์ ยศดา (2556, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหาด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 26 พบว่า มีสภาพปัญหาอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 ลำดับแรก คือ ด้านการมีวินัย ด้านความรับผิดชอบ และด้านขยันมุ่งมั่นในการทำงาน 2) ผลการสร้างพัฒนาชุดกิจกรรมการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 พบว่า ได้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ จำนวน 12 ด้าน และมีตัวบ่งชี้ จำนวน 35 ตัวบ่งชี้ 3) ผลการสร้างพัฒนาชุดกิจกรรมการพัฒนาคุณลักษณะอัน

พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 ได้ ชุดกิจกรรม 4 ชุด โดยภาพรวมชุดกิจกรรม มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก และ 4) ผลการทดลองได้ ชุดกิจกรรมการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26 พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน

4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

4.2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานวิชาการ

แมคคาร์ธี (McCarthy, 1971, Abstract) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทการดำเนินงาน วิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาในรัฐนิวเจอร์ซีย์ จากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหาร โรงเรียน หัวหน้าหมวดวิชา และครู พบว่า ผู้บริหาร ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ มีความคิดเห็น แตกต่างจากกลุ่มครู เกี่ยวกับบทบาทในการปฏิบัติงานด้านวิชาการ เรื่องการสังเกต การสอนการ วัดผล และการประเมินผล การจัดตั้งคณะกรรมการบริหารงานด้านวิชาการ และความรับผิดชอบใน การตัดสินใจของคณะกรรมการทุกกลุ่มตัวอย่าง มีความเห็นตรงกันว่าผู้บริหาร โรงเรียนควรมี บทบาทในการดำเนินงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด มากกว่าการบริหารงานอื่น ๆ

ลู (Liu, 1985, Abstract) ได้ทำการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้นำในการดำเนินงานวิชาการของ ผู้บริหาร โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ โดยใช้เครื่องมือที่เรียกว่า Instruction Leadership Behavior Questionnaire (ILBQ) ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารมี ความสัมพันธ์สูงกับความสำเร็จของโรงเรียน ได้แก่ ขนาดโรงเรียนจำนวนปีของการดำรงตำแหน่ง ผู้บริหารและจำนวนของผู้ช่วยผู้บริหาร

กู๊ดฮาร์ท (Goodhart, 1991, Abstract) ได้ศึกษาลักษณะของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาของ รัฐที่มีประสิทธิภาพในด้านวิชาการ ซึ่งทำการวิเคราะห์โดยศึกษาผลผลิตทางการศึกษาของโรงเรียน มัธยมศึกษาในด้านผลสัมฤทธิ์ทางด้านวิชาการ ความสำเร็จของโรงเรียน และประสิทธิภาพของการ วัดผล พบว่า ความเป็นผู้นำในด้านการจัดองค์กรของผู้บริหารควรมีคุณธรรม จริยธรรมของครู ปฏิบัติการสอน และความเป็นหนึ่งเดียวของสถานศึกษามีความสัมพันธ์ต่อความมีประสิทธิภาพ ของโรงเรียน และส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพซึ่งกัน และกัน

4.2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์

เซนท์เนอร์ (Zentner, 2002, Abstract) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวินัยนักเรียนกับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยนักการศึกษาส่วนมาก ได้เสนอรูปแบบปฏิรูปการศึกษาที่ หลากหลาย แต่ก็มีความเชื่อในการปฏิรูป โรงเรียนว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์กัน อย่างใกล้ชิด และมีหลายระดับ และเป็นประเด็นทางการศึกษาที่ซับซ้อนมาก การศึกษาในครั้งนี้ จึง ไม่ต้องการศึกษา ปัญหาทางวินัยโดยเพียงแต่ไปถามนักศึกษานั้น ควรเน้นศึกษาในบริบทที่

กว้างกว่า ว่ามีอะไรบ้าง ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน ที่อาคารเรียนที่โรงเรียนในชุมชน และที่ชุมชนในการศึกษาในครั้งนี้ใช้การ วิเคราะห์หัตถดอยพหุคูณ ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กับวินัยนักเรียน โดยมีตัวแปรอิสระได้แก่ วินัยนักเรียน วัดได้จากการหนีเรียน การพักการเรียน การไล่ออก สถานภาพด้านเศรษฐกิจทางสังคม ขนาดของอาคารเรียนที่มีนักเรียนแต่ละชั้นเรียน ความสามารถทางด้านภาษา เชื้อชาติของชนกลุ่มน้อย ส่วนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวัดจากคะแนน แบบทดสอบซึ่งวัดความสามารถในการอ่านและคณิตศาสตร์ ผลการศึกษาสนับสนุนที่ว่า วินัยนักเรียน มีความสัมพันธ์อันดีสูงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

แอนโทนี (Anthony, 2002, Abstract) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมลักษณะบุคคลที่มีต่อ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนขนาดเล็กในชนบทโรงเรียนหนึ่ง เพื่อวิเคราะห์การประมาณค่า และความเข้าใจของนักเรียนเกี่ยวกับลักษณะบุคคลที่ระบุไว้ตามที่เสนอในโปรแกรมนี้ และเพื่อวัด การเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมในกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมในระหว่างการดำเนิน โปรแกรมนี้ วิธีการศึกษาใช้การออกแบบพหุวิธี คือ ใช้เครื่องมือที่แตกต่างกันทางภาษา เพื่อสำรวจความเข้าใจ และการประมาณค่าเกี่ยวกับลักษณะของบุคคลตามที่ได้ระบุไว้ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องรวบรวมจากการรายงาน การละเมิดวินัยโรงเรียนได้นำมาใช้วัดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม ผลการศึกษาพบว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในกลุ่มทดลองเกี่ยวกับความเข้าใจ และการประมาณค่าของนักเรียนในด้านลักษณะของบุคคลตามที่ได้ระบุไว้ ไม่มีการวัดความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในการละเมิดวินัย หรือข้อมูลทางพฤติกรรม

ครานลีย์ (Cranley, 2003, Abstract) ได้ศึกษาพฤติกรรมการปฏิบัติในด้านจริยธรรม นักเรียน ใน โรงเรียนประถมศึกษาในชุมชนเมือง ประเทศไทย การประพฤติปฏิบัติทางด้านจริยธรรม ของเด็กนักเรียน ประกอบด้วยมาตรการที่โรงเรียนใช้ในการอบรมจริยธรรมของนักเรียน มาตรการที่จะจัดการศึกษาโดยนำเอาจริยธรรมบูรณาการเข้ากับวิชาอื่น และมาตรการเหล่านี้จะเกิดผลอย่างไรต่อนักเรียน การวิจัยนี้ได้กำหนดกรอบความคิดไว้ 6 ด้าน คือ การสอนจริยธรรมเป็นส่วนหนึ่งของ หลักสูตร และการสอนจริยธรรม ในหลักสูตรปกติ การสอนจริยธรรมโดยใช้สถานการณ์ทางประเพณี การสอนจริยธรรมโดยการใช้กิจกรรมการสอนที่ต่อเนื่อง การสอนจริยธรรมโดยการกำหนดกฎระเบียบของห้องเรียน การสอนจริยธรรมโดยการดำเนินการตามนโยบาย และระเบียบของทางราชการ การวิจัยครั้งนี้ใช้ระยะเวลา 6 เดือน ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จึงพบว่า การจัดการศึกษาด้านจริยธรรมโดยผู้บริหาร และครูเน้นการปลูกฝังความดีงามที่ยึดตามหลักพุทธศาสนา โดยเน้นการควบคุมตนเอง การมีความเป็นส่วนตัวที่เป็นแบบอย่างให้กับคนอื่นได้ ความดีโดยวิธีการที่นักเรียนรู้ โดยการใช้การปฏิบัติ แม้ว่าจะไม่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนในหลักสูตร สิ่งต้องปฏิบัติต่อกัน การให้เกียรติผู้อื่นเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ และได้ค้นพบว่า การจัดการเรียน

การสอนจริยศึกษาควรบูรณาการคุณภาพในการจัดการเรียนการสอน จะช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้ และปฏิบัติได้ เพื่อให้เกิดความมั่นคง อย่างไรก็ตามแม้ว่านักเรียนส่วนใหญ่จะมีความประพฤติที่เหมาะสมตลอดเวลา แต่ก็มีนักเรียนส่วนน้อยที่ต่อต้านในด้านการไม่อยากเรียน

รอยัล (Royal, 2004, Abstract) ได้ศึกษาวิสัยทัศน์นักเรียนที่ส่งผลต่อการพักเรียนในโรงเรียน และนอกโรงเรียนเพื่อเปรียบเทียบเพศ และระดับชั้นของนักเรียน โรงเรียนมัธยมตอนปลายนักเรียนที่ถูกพักการเรียนจากสภาพแวดล้อมการศึกษาปกติโดยทั่วไปจะทำให้แตกความสามัคคี ทำการขู่ เชิญ และก้าวร้าวมากกว่าเพื่อน ๆ ของตน เพื่อจำแนกความแตกต่างอย่างชัดเจนระหว่างการกระทำ ความรุนแรงกับเรื่องราวทางวินัยจะต้องดำเนินขั้นตอนเพื่อระบุปัญหาวินัยในระดับสูงและเพื่อ พัฒนากลยุทธ์ และ โปรแกรมที่มีประสิทธิผลที่จะกล่าวถึงปัญหาประเด็นปัญหาเหล่านี้ (Stephens ปี 1998) ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้าเพื่อศึกษาปัญหาวินัยของนักเรียนเพื่อให้ได้ความรู้เกี่ยวกับ ปัญหา พฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียน ผลการศึกษา พบว่า ข้อมูลช่วยสนับสนุนความแตกต่าง ใน ประเภทการละเมิดวินัยซึ่งส่งผลต่อการพักการเรียนใน โรงเรียน และนอก โรงเรียนตามที่ระบุไว้ โดยระดับชั้นเรียนของนักเรียนในขณะที่การละเมิดวินัยสำหรับนักเรียนชายกับนักเรียนหญิงต่างกัน การสั่งพักการเรียนนักเรียนชายเกิดขึ้นบ่อยกว่านักเรียนหญิงสามเท่า ผู้บริหารต้องระบุการปฏิบัติที่มี ประสิทธิภาพที่จะลดปัญหาวินัยนักเรียนลงได้ โรงเรียนต้องตอบสนองต่อวินัยที่มีการพิจารณาการ ลงโทษด้านจริยธรรมรวมทั้งการพัฒนาส่วนบุคคลของนักเรียนชาย และนักเรียนหญิง ด้วยผู้นำต้อง รู้ว่าความรุนแรงเป็นพฤติกรรมที่เรียนรู้มา และต้องรู้ว่าความพยายามทางการศึกษาเพื่อความไม่ รุนแรง สันติภาพศึกษา ทักษะทางสังคมพฤติกรรมแบบร่วมมือกัน และบุคลิกศึกษาเหล่านี้จะต้อง นำมาสอน เมื่อระบุปัญหาวินัยนักเรียนแล้ว กลยุทธ์ก็สามารถจะนำมากล่าวถึงเพื่อลดการแตกความ สามัคคีกัน ในโรงเรียนลงได้ และสามารถจะช่วยนักเรียนให้บรรลุศักยภาพทางวิชาการได้อย่าง เต็มที่

จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่าการดำเนินงานวิชาการถือเป็น งานหลักสำคัญของสถานศึกษา อันเป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ และพัฒนา นักเรียนเพื่อให้มีพฤติกรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นคนดี คนดี และมีความสุข